

ترکړ ایچون عقاید ترجمه لری: ۴

عمر النسفی

عقاید النسفی ترجمه سی

ترجمه

سری پاشا

تشریح ماضلیان

محمد فاتح اوزدیسیر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(قَالَ أَهْلُ الْحَقِّ حَقَائِقُ الْأَشْيَاءِ ثَابِتَةٌ وَالْعِلْمُ بِهَا مُتَحَقِّقٌ خِلَافًا لِلْسُوفِسْطَائِيَّةِ) اهل حق دیدی که حقایق اشیا ثابت و او حقایقه علم متحققدر. سوفسطایه بونده مخالفیت ایتدی. (وَأَسْبَابُ الْعِلْمِ لِخَلْقِ ثَلَاثَةِ الْحَوَاسِّ السَّلِيمَةِ وَالتَّجَرُّبِ الصَّادِقِ وَالْعَقْلِ) خلق ایچون اسباب علم اوچدر حواس سلیمه، خبر صادق، عقل. (فَالْحَوَاسُّ خَمْسُ السَّمْعُ وَالْبَصَرُ وَالشَّمُّ وَالذَّوْقُ وَاللَّبْسُ) حواس بشدر سمع، بصر، شم، ذوق، لمس. (وَبِكُلِّ حَاسَةٍ مِنْهَا يُوقَفُ عَلَى مَا وُضِعَتْ هِيَ لَهُ) وحواس خمس مذکوره دن هر برسنک موضع لی نه ایسه اکا او حاسه واسطه سیله کسب وقوف واطلاع اولتور. شرح: یعنی الله تعالی حضرتلری حواس مذکوره دن هر برینی (مثلا سمعی اصوات ایچون، ذوق طعوم ایچون، شمی رواج ایچون کچی) بر طاقم اشیاى مخصوصه یی ادراک ایچون خلق ایتمشدر. اشبو سمع وذوق وشم ایله ادراک اولنان شی حاسه اخی ایله ادراک اولنه مز. (والتَّجَرُّبُ الصَّادِقُ عَلَى تَوْعِينِ أَحَدُهُمَا) التجرب المتواتر وهو التجرب الثابت على السنة قوم لا يتصور تواطؤهم على الكذب وهو موجب للعلم الضروري كالعلم بالملوك انطالية في الازمنة الماضية والبلدان النائية) خبر صادق دخی ایکی نوع اوزرینه در. نوع اول «خبر متواتر» درکه کذبده اتقاقلری عقل تجویز ایتمیان بر طاقم ذواتک شهادتی اوزرینه ثابت اولان خبردر. اشبو خبر متواتر علم ضروری یی موجبدر. ازمنه ماضیه ده ملوک خالیه (ملوک متقدمین) وبلدان نائییه (بعیده) یه اولان علم کچی. ضروری: علم یقینی دیمکدرکه صدقنده عقلک بالباده حکم ایتدیکی شیدر. رمضان افندی: فلاسفه دن سنییه طائفه سیله برآهیه هند خبر متواترک علم یقین افاده ایتدیکنی انکار ایدوب دیدیلرکه خبر متواتر فلندن بشقه بر شی افاده ایتمز حتی برآهیه هند انکارلری بر مرتبه تشدید ایدوب دیدیلرکه بز خبر متواترک دکل علم ضروری یی - یالکجه علمی موجب اولدیغنی بیله تسلیم ایتمیز- زیرا اگر ساده جه علمی بیله موجب اولیدی قتل عیسی علیه السلامه دائر نصاراتک تأیید دین موسی حقنده یهودیلرک خبرلری دخی متواتر اولدیغیچون علمی موجب اولتی لازم کلوردی - حالبوکه کرک مقدم کرکسه تالی باطلدر.

و مقدم باطلدر - چونکه خبر متواتر علم ضروری بی موجب بو ایکی خبرک مفهومی برینی انکار ایدن تکفیر اولنق ایجاب ایدردی. واقع حال ایسه او یله دکلدر. تالی باطلدر - چونکه نه نصارآنک نه یهودیلرک خبرلری تصدیق ایده جک دلیل بولنمادی. معتزله نك بکار رؤساستدن (نَظَام) و (ابو عبد الله البَلَّحِي) کبی بر طاقم ذوات دخی خبر متواتر «علم طمأنینت» ایجاب ایدر دیدیلرکه «بو علم» ظنک فوقنده و فقط علم یقینک دوننده در. خبر متواتر علم ضروری بی ایجاب ایدر دیان علمای دین دخی اختلاف ایدوب بولنلردن «ابو الحسن البصری» و «کَعْبِي» و «امام الحرمین» و «امام غزالی» خبر متواترک «علم استدلالی» بی ایجاب ایتدیکنه ذاهب اولمشلردر. **(و النوع الثاني خبر الرسول المؤيد بالمعجزة)** نوع ثانی - رسالتی معجزه ایله مؤید وثابت اولان رسولک خبریدر. **(وهو يوجب العلم الاستدلالي)** خبر رسول علم استدلالی بی ایجاب ایدر. رمضان افندی: نظر صحیح ایله مراد دلیل اوله جق شئی بی وجهه فکر و ملاحظه ایلمکدرکه او شی وجه مذکوره دلیل اوله بیله. مثلاً عالم کبی که وجه حدودی اوزره منظور اولورسه یعنی علمه حادثدر دیه او نظره باقیلورسه وجود صانع دلیله اولور. **(والعلم الثابت به يضاى العلم الثابت بالضرورة في التيقن والثبات)** و خبر رسول ایله ثابت اولان علم محسوسات، بدیهیات، متواترات کبی - یقینده - یعنی عدم احتمال نقیضده و ثباتده - یعنی مشککک تشکیکله عدم احتمال زوالده - بالضروره ثابت اولان علمه مشاهددر. **(واما العقل فهو سبب للعلم ايضاً)** و اما عقل بو دخی حواس و خبر صادق کبی حصول علمه سببدر. **(وما ثبت منه بالبدهية فهو ضروري)** عقل ایله بالبدهیه ثابت اولان علم ضروریدر. **(كالمعلم بان كل الشئ اعظم من جزئه)** هر بر کل کندی اجزاسنک برندن بیوک اولدیغنی بیلمک کبی. **(وما ثبت منه بالاستدلال فهو اكتسابي)** استدلال ایله ثابت اولان علم دخی اکتسایددر. **(والالهام ليس من اسباب المعرفة بصحة الشئ عند اهل الحق)** الهام ایسه «اهل حق عندنده بر شئیك صحته معرفت اسبابندن دکلدر» **(والعالم بجميع اجزائه محدث)** عالم بجمیع اجزائه محدثدر. **(اذا هو اعيان واعراض)** چونکه عالم اعیان واعراضدر. **(فالاعيان ما له**

قیام بذاته (اعیان) اودرکه ذاتیله قائم یعنی باشلی باشنه موجود اوله **(وهو اما مرکب وهو الجسم)** اقسام عالمدن اوله‌رق کندی کندینه قائم اولان شی دخی یا مرکب ویاخود غیر مرکبدر. مرکب اولان (جسم) در. **(او غیر مرکب کالجوه)** ویاخود مرکب ذکدر جوهر کبی. **شرح:** «جوهر» نه فعلاً نه وهماً ونه ده فرضاً انقسام یعنی بولنک قبول ایتمیان (عین) در. **(وهو الجزء الذی لا یجزا)** او جزء که تجزیه اولنمایدنر. **(والعرض ما لا یقوم بذاته)** عرض اودرکه کندی کندینه قائم اولیه. **شرح:** یعنی آخر بر شیئه مربوط اولمادیقه وار اوله‌میه **(ویمحدث فی الاجسام والجواهر)** ودخی عرض اجسام وجوهرده حدوث ایدر. **(کالاولان والاکنون والطعوم والروایح)** الوان واکوان وطعوم وروایح کبی **(والمحدث للعالم هو الله تعالى)** عالمک محدثی دخی انجی الله تعالی وتقدس حضرتلیدر. **(الواحد)** که واحددر. **(القدیم)** قدیمدر. **للمترجم:** یعنی عالمی یوقدن وار ایدن صانع تعالی حضرتلرینی یوقلق سبق ایتمامشدر. اولی یوقدر تنکم آخری ده یوقدر. **(الحی)** حی در. **(القادر)** قادردر. **شرح:** قدير وقادر ایکیسی بر معنایه در شوقدر وارکه اولکیسی وصفده وقدرتده ابلغدر. معنای شریفی بودرکه: صانع عالم اولان حق سبحانه وتعالی حضرتلری اول ذات اجل اعلا درکه دیله‌دیکنی یاپار - دیله‌مدیکنی یاپماز. کندینک غیری نه قدر موجودات وارسه هپسنگ مختصری وغیرینک معاونتندن مستغنی در. **(العلیم)** علیم در. **رمضان افندی:** صانع تعالی حضرتلرینک کمال علمی اقتضاسندندرکه ذات مقدسلری ظاهراً وباطناً اولاً وآخرأ دقیقاً وجلیاً هر شیئی وعلم مخلوقینی علها احاطه ایتمشدر. **(السمیع)** سمیع در. **رمضان افندی:** معنای شریفی بودیمکدرکه نه قدر خفی اولسه هیچ بر مسموع ادراک الهمیسندن خارج قالماز. **(البصیر)** بصیردر. **رمضان افندی:** یعنی نه تحت التحت نه فوق الفوق علم ازلیسندن خارج بر شی وارکه ذات اقدسی انی کورمیه. **(الشائی المرید)** شائی در مریددر. **شرح:** بعض کتب معتبرده بیان اولندیغی اوزره شائی و مرید ایکی لفظ مترادف اولوب مشیت واراده صاحبی اولانه اطلاق اولنور. مصنف کتاب «عمر نسفی» مرحوم «یَفْعَلُ مَا یَشَاءُ» [آل عمران: ۴۰] «یَحْكُمُ مَا يُرِيدُ» [المائدة: ۱]

نظم کرمیله تبرک ایچون ایکسینی برلکده ایراد و یونکله الله تبارک و تعالیٰ حضرتلرینه (مرید) اطلاق صحیح اولدیگی کبی (شائی) اطلاق دخی صحیح ایدوکنی اشعار مراد ایدی. **(لیس بَرَضِی)** عرض دکلد. **(ولا جسم)** جسم‌ده دکلد. **شرح:** زیرا جسم هم مترکب همده متجیزدر. ترکب و تحیز ایسه حدوث اماره سیدر. **(ولا جوهر)** جوهرده دکلد. **شرح:** بزم یعنی اهل حق عندنده صانع تعالیٰ نك جوهر اولمادیغنه دلیل بودرکه جوهر متجزی اولمیان جزئک اسمیدر. اشبو جزؤ لا یجزا ایسه هم متجیز همده جسمدن جزؤدر. حالبوکه حق جل وعلیٰ حضرتلری کرک تحیزدن کرکسه جسمک جزئی اولمقدن منزّه و مبرآدر. **(ولا مُصَوِّر)** مصورده دکلد. **شرح:** یعنی انسانک و آتک صورتی کبی بر شکل و صورت صاحبی دکلد. زیرا شکل و صورت اجسامک خواصندن اولوب کمیات و کیفیات واحاطه حدود و نهایت واسطه سیله حاصل اولور. **(ولا محدود)** محدودده دکلد. **شرح:** یعنی ذو حد و نهایت دکلد. **(ولا معدود)** معدودده دکلد. **شرح:** عدد و کثرت صاحبی ده دکل دیمکدر. یعنی باری تعالیٰ و تقدّس حضرتلری ته مثلا مقدار کبی کمیات متصلیه ونهده مثلا اعداد کبی کمیات منفصلیه محلد. و بو دخی ظاهردر. کمیات: ذاتی ایچون قسمتی قبول ایدن عرضدر. عظم و صغر کبی. کیفیات: محلک غیرندن قسمتی قبول ایتیان عرضدر. بیاض و سیاه کبی. **(ولا متبعض ولا متجز)** متبعضده دکلد. متجزی‌ده دکلد. **شرح:** ابعاض و اجزا صاحبی دکل دیمکدر. **(ولا مُترکّب)** بعض و جزؤندنده مترکب دکلد. **شرح:** زیرا کرک تبعض و کرک تجزیده وجوبه منافی اولان احتیاج وارد. **(ولا متناه)** متناهی‌ده دکلد. **شرح:** زیرا متناهی مقادیر و اعداد صفاتندندر. **(ولا یوصف بالماهیه)** ماهیتلهده وصف اولنماز. **شرح:** یعنی اشیایه مجانستهده وصف اولنماز. زیرا (ما هو) أو نه در قولمک معناسی «من ای جنس هو» أو هانکی جنسندندر دیمک اولوب مجانست ایسه مجانستادن فصول مقومه ایله تمایزی ایجاب ایدر. بناء علیه ترکیب لازم کلور. یعنی اشیایه مجانستهده وصف اولنسه جنس و فصلدن مرکب اولمقلغی لازم کلور. **(ولا بالکیفیه)** کیفیتلهده وصف اولنماز.

شرح: یعنی اجسامك صفاتندن و مزاج و تركيبك توابعندن اولان لون، طعم، رایحه، حرارت، برودت، رطوبت، ییوست و بونلك غیری کیفیتاندن بر کیفیت ایله ده وصف اولونماز. **(ولا یتكُن فی مكان)** هیچ بر مكان متمكن دكلدر. شرح: زیرا تمكّن بر بعدك متوهم و یا خارجه متحقق اولان دیگر بر بعد ایچنده نفوذندن عبارت اولوب نافذ فیه اولان اشبو بعد آخری مكان تسمیه ایلدیلر. نفوذ: بر نسنهك اصل وجودی ایچنده ایشلیوب کچمکه دیرلر. **(ولا یجری علیه زمان)** اوزرینه زمان جاری اولماز. عصام: باری تعالی و تقدس حضرتلرینك وجودی زمان ایله تعیین اولماز دیمکدر. شرح: زیرا زمان بزم عندمزه شول متجدددن عبارتدرکه آنکله متجدد آخر تقدیر اولنور. **(ولا یشبهه شیء)** کندینه شبیه بر شی یوقدر. للمترجم: مثلاً افراد انساندن زید و عمروک ماهیت انسانیه ده اتحادلری کبی حقیقته اتحاد - معناسیجه جناب حقك مخلوقاتندن بر شینه مماثل اولمادیغی بسبیلدر - زیرا جناب حقك حقیقی بسیط و ممكناك حقیقی ایسه مرکبدر همه مماثله ده نوده اتحاد شرط اولوب حالبوکه الله تعالی ایله غیریسی نوده متحد دكلدر. چونکه متحد اولسه عالمی یوقدن وار ایدن واحد اولماق لازم کلوردی. بو ایسه مقدرك خلاقی و برهان ایله ثابت اولانه منافیدر. شیخ اشعری حضرتلرینك عندنده (مماثله) جمیع صفات نفسانیه ده مشارکت دیمك اولوب شرحده ذکر آتی شیخ ابو المعینك «جمیع وجوهه مساوات» قولیده مراد بودر جُبائی و اوغلی کبی قدمای معتزله ایسه (مماثله) نفسك اخص صفاتنده مشارکتدر دیدیلر بناء علی ذلك زیدك عمروه مماثله سی عند الاشعری حیوانیت و ناطقیته و عند المعتزله فقط ناطقیته اولان مشارکتدن عبارتدر. (ابن شریفدن خلاصه) **(ولا یخرج عن علیه و قدرته شیء)** علمندن و قدرتندن بر شی خروج ایتر شرح: زیرا بعض شینه جهل و بعض شیدن عجز هم نقصدر و هم مخصوصه افتقار و احتیاجدر مع هذا نصوص قطعیه عموم علم و شمول قدرتی ناطقددر. ﴿وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ [الحدید: ۳] ﴿وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ [الحدید: ۲] یوقسه فلاسفهنك زعم ایتدیکی کبی «الله تعالی و تقدس حضرتلری جزئیاتی بیلر» دكلدر. خلاصه:

اهل سنت وجماعتك مسلكى الله تعالى مادامكه هر شئی بيلور يعنى مادامكه علم شامل الهيى هر شئی محيطدر. ذات الهيى ده بيلور زيرا بر شئی بيان كيمسه او شئی بيان كندى اولديغنى بيلسى ده طبعيدر. **(وله صفات ازيله)** الله تعالى حضرتلرينك صفات ازيله سى واردر. شرح: چونكه الله تبارك وتعالى حضرتلرينك عالم اولديغى * قادر اولديغى * حى اولديغى (الى غير ذلك) ثابت اولشدر. بونلرك يعنى مشتقات مذكوره نك هر برسى ايسه مفهوم واجب اوزرينه زائد بر معنايه دلالت ايتديكى وهپسنك الفاظ مترادفه اولمادىغى معلومدر. ومشتقك شى اوزرينه صدق او شى ايچون مأخذ اشتقاقك ثبوتى اقتضا ايتديكى دى معلومدر. للمترجم: مثلاً بر كيمسيه عالم تطلاقي صحيح وصادق اولنجه او كيمسه ايچون عالم لفظنك مأخذ اشتقاقى اولان علم دى ثابتدر ديه حكم ايلرز. چونكه عالم علمسز قادر قدرتسز حى حياتسز اولمز ايشته صفاتى سائره دى بويلدر. **(قائمه بذاته)** ذاتيله قائمدر. شرح: چونكه شيتك صفتى ايچون «ما يقوم بالشيء» ديمكدن بشقه معنا اولمديغى بديهيدر. يوقسه معتزله نك «الله تعالى بر كلام ايله متكلمدر كه او كلام كندىك غيريله قائمدر» ديو زعم ايتدكلرى كجى دكلدر. شوقدر واركه بونلرك مرادى كلامك ذات بارى يه صفت اولملغنى نفى اولوب يوقسه ذات اعلاسنك غيريله قائم صفتى ايدوكى اثبات دكلدر. ووقتاكه معتزله «اثبات صفاتده توحيدى ابطال وار چونكه صفات جناب حقك ذات اعلاسنه مغاير بر طاقم موجودات قديمه در. بناء عليه غير اللهك قديمى وقدمانك تعددى وبلكه ده وادب الوجود بالذات انجى الله تعالى وصفاتيدر ديو كلام متقدمينده اشارت وكلام متاخرينده تصريح واقع اولديغى اوزره واجب لذاته نك تعددى بيله لازم كلور. حالبوكه خِرَسَيَانَرَّ اوج قدما اثبات ايتلريله تكفير اولنديلر يا سكر وياخود دها زياده قدما اثبات ايده نك حال وشانى نه در؟» مقالات بيوده سييله تمسك ايتديلر ايسه مصنف مرحوم دى **(وهى لا هو ولا غيره)** ذات اعلاسنك نه عيى در نه غيرى در. شرح: قوليله جوابه اشارت ايلدى يعنى صفات الله نه ذات اللهك عيى در ونه ده غيرى در. بو صورتده يعنى حق تعالى حضرتلرينك صفات قديمه ازيله سى

اعلاسنک عینی و غیری اولمادیغی تقدیرجه غیر اللهک قدیمی و قدمانک تکثیری لازم کلمز. خرسیتانلر هر نه قدر قداماء متغایره تصریح ایتماشلر ایسه ده لکن وجود و علم و حیاتدن عبارت اوج اقنوم اثبات ایتدکریچون کندیلرینک تکفیری لازم کلدی. للهترجم: یعنی جوابک بعضی آخری دخی ذکر اولمش حکمنده اولنجه مصنف مرحومک «نه عینی در نه غیری در» کلامی خیالینک دیدیکی کبی ذات و صفات بیننده مغایری بیان اوزرینه مقصور اولماش اولور. عادتا جواب تام دیمک اولور. **(وهی العلمُ والقدرةُ والحیوةُ والقوةُ والسمعُ والبصرُ والارادةُ والمشیةُ والفعلُ والتخلیقُ والترزقُ والكلامُ)** که اولرده علم و قدرت و حیوة و قوه و سمع و بصر و اراده و مشیث و فعل و تخلیق و ترزق و کلامدر. شرح: علم بر صفت ازلیه درکه معلوماته تعلقی عندنده او معلومات منکشف اولور. قدرت بر صفت ازلیه درکه مقدوراته یعنی ایجاد و اعدامه تعلق ایتدیکنده انده تاثیر ایدر. حیات بر صفت ازلیه درکه علمک صحتنی ایجاب ایدر. قوه قدرت معناسه در. سمع بر صفتدرکه مسموعات تعلق ایدر. بصر دخی مبصراته تعلق ایدر بر صفتدر شویله که جناب حقک مسموعات و مبصرات تحیل و توهم و تأثیر حاسه و ووصول هوا طریقيله دکل ادراک تام ایله ادراک اولنور. و بو صفتلرک قدمنده مسموعات و مبصراتک قدیمی لازم کلمز. تنکم علم و قدرتک قدمندن معلومات و مقدوراتک قدیمی لازم کلمدیککی کبی زیرا بونلر کندیلرچون حوادثه تعلقات حادث و حاصل اولور صفات قدیمه در. اراده و مشیث حیده اولیجی بر صفتدن عبارتدرلرکه (قدرتک مقدورات و اوقاته نسبتی مساوی و علمک تعلقی وقوعه تابع اولقله برابر) مقدوریندن [یعنی فعل و وجود و ترک و عدمدن] برینک اوقاتدن [یعنی ازمنه ثلثه دن] بر وقتده وقوعه تخصیصنی ایجاب ایدر. **(وهو متکلمُ بکلام)** **هو صفةُ له اُزلیةُ** و الله تعالی بر کلام ایله متکلمدرکه او کلام آنک صفتیدر للهترجم: یعنی متکلم لفظی تکلمدن مشتق اولوب بناء علیه جناب واجب الوجودک متکلم ایدکی ثابت اولنجه کندی ذات اعلاسنک صفت کلام ایله اتصافی لازم کلور. چونکه تکلم ایتیانه متکلم دینلر متکلم دینلنجه صفت کلام ایله اتصافی ضروری و بدیهی اولمش اولور. **(لیس)**

الحروف والاصوات کلام الله حروف واصوات جنسندن دکدر. شرح: زیرا عمل ضروری ایله معلومدر که حروف واصوات - اعراض حادثه اولوب بعضیسنک حدوثی بعضیسنک انتقضاسیله مشروطدر. چونکه حرف اول منقضي اولمادقچه حرف ثانی ایله تکلم امتناعی بدیهیدر. للمترجم: چونکه حَنَابِلَه **(کلام الله حرف وصوتدرکه ذات الله ایله قائمدر)** دیدیلر و بو باده مبالغه ایدوب حتی بعضیلری جهلندن ناشی **(مصحف شریف شویله طورسون! جلدی و غلافی بیله قدیمدر)** دیدی کَرَامِیَه دخی کلام اللهک حروف واصوات اولمقلغی خصوصنده حَنَابِلَه یه موافقت ایدوب اشبو حروف واصواتک حادث اولدیغنی تسلیم ایلدیلر. شو قدرکه مندیلمی ذات واجب الوجود ایله حوادثک قیامتی تجویز ایلدکلرندن ناشی ذکر اولنان حروف واصواتک ذات باری ایله قائم ایدوکنی زعم ایلدیلر مَوَاقِف و شرحنده بویله جه مذکوردر خِیَالِی دخی دیر وسیلکوئی شو وجهله ایضاح مرام ایدرکه کلام اللهک قدمنه قائل اولنلر حَنَابِلَه اولوب اما کرامیه فرقه‌سی حروف واصواتدن مرکب اولان کلامک حادث وذات الله ایله قائم ایدوکنه قائلدر و بونی (قول الله) تسمیه ایدرلر بونلرک عندنده کلام قدیم ذکر ی مرور ایتدیکی اوزره تکلمه قدرندن عبارتدر شرح مقاصده دیرکه: وقتاکه کرامیه فرقه‌سی بعض شرک بعض شردن اهون و ضرورته مخالفت دلیلله مخالفندن اشنع اولدیغنی کوردیلر سه حروفدن منتظم اولان کلامک حدوثیله بیله ذات الله ایله قائم ایدوکنه ذاهب اولمشلردر (اتهی کلام) واقعا مشهور اولان بودر لکن موافقه تنزیهات بابتده دیرکه: کرامیه یالکر جناب واجب الوجودک خلقی ایجاد ده محتاج الیه اولدیغنی حادثک ذاتیله قیامنه قائلدر لکه احوادث دخی (کن) قولندن یاخود اراده‌دن عبارتدر. **(وهو صفة منافیة للسکوت والآفة)** و بو سکونه و آفته منافی بر صفتدر. شرح: یعنی کلام الله ذات الله ایله قائم بر معنادرکه تکلمه قدرت وار ایکن تکلمی ترک دیمک اولان سکوته ده آلتک عدم مطاوعت و موافقتدن کتایه اولان آفته منافیدر. **(والله تعالى متکلم بها امر ناه مخبر)** والله تعالی بو صفتله متکلمدر آمردر ناهی‌در مخبردر. **(والقرآن کلام الله تعالی غیر مخلوق)**

قرآن کلام الله اولوب غیر مخلوقدر. شرح: برده قرآنی «کلام الله» ایله تعقیب ایلدی شو سببدنکه مشایخ اهل سنتک ذکر ایتدیکی اوزره «قرآن الله ذو الجلال حضرتلرینک کلامی اولوب غیر مخلوقدر» دینیلورده مجرد فهم اصوات و حروفدن مؤلف اولان کلامک قدمنه سبق ایتامک ایچون یالکر: «قرآن مخلوقدر» دینلمز تنکم حنابله جهلاً یاخود عناداً بوکا ذاهب اولمشدر. سیلکوتی: یعنی لفظ قرآن هر نه قدر کلام نفسی یهده اطلاق اولنورسه ده لکن کرک اهل لغت و کرک قرآ ایله اصول فقه علمایی عندنده حروف و اصواتدن مؤلف اولان کلام لفظی ده استعمالی شایعدر. کلام الله ایسه بونک خلافنه در. زیرا (کلام الله) دخی هر نه قدر قرآن کی کلام لفظی ایله کلام نفسی بیننده مشترک ایسه ده لکن و لوکه اهل سنت و جماعتک عرفنده اولسون بونده میتادر اولان انجی کلام نفسی در. شرح: بزمله یعنی اهل سنتله معتزله بیننده کی خلافتک تحقیقی کلام نفسی ای اثبات و نفیه راجع اولور و آلا یز الفاظ و حروفک قدمنه قائل دکر آنلرده کلام نفسی نک حدوثه قائل اولمازلر. **(وهو مکتوبٌ فی مصاحفینا محفوظٌ فی قلوبنا مَقْرُوءٌ بالسنتینا مسموعٌ بآذاننا غیر حال فیها)** و بوده یعنی کلام الله اولان قرآن کرچه (اکا دال اولان اشکال کتابت و صور حروف ایله) مصاحفمزده مکتوب و (الفاظ مخیله ایله) قلبلرمزده محفوظ و (ملفوظ و مسموع اولان حرفلر واسطه سیله) لسانلرمزله مَقْرُوء و ملفوظ و مسموع اولان حرفلر واسطه سیله لسانلرمزله مَقْرُوء اولدیغی کی قولاقلرمزله ده مسموع در. فقط بونکله برابر نه مصاحفده نه قلوبده نه السنه ده نه ده آذانه حلول ایدیجیدر. **(والتکوینُ صفةٌ لله تعالی ازیلةً)** (تکوین) دخی الله تعالی نک بر صفت ازیله سیدر. للمترجم: یعنی صفات ثبوتیه جمله سندن بری ده (تکوین) در. **تکوین** مختلف فیها اولان صفتلردن اولوب مصنف کتّاب عمر نسفی مرحوم بونی اثبات ایدن امام ماتریدی و شارح علامه سعاد الدین تفتازانی دخی صفت مذکورنی اضافات و اعتبارات عقلیه دن عد ایلیان شیخ اشعری حضرتلرینک مذهبندندر. ماتریدییه کوره (تکوین) صفات حقیقیه نک سکرینجیسیدر (تکوین) مکوّنه تعلق ایدر بر صفتدرکه او تعلق اوزرینه وجود (وارلق)

مذکورہ جناب رب عزتک ﴿کُنْ فَيَكُونُ﴾ [یس: ۸۲] قول شریفندن انشدر.

للمترجم: خلاصہ یو دیمک اولورکه: الله تعالیٰ خالق عالم دیورز مکنون علم اودر دیه اینانیورز پک اعلا (خالق) دیدیکمز خلق مصدرندن (مکنون) دخی تکوین دن مشتقدر. یو ایسه مسلدرکه مأخذ اشتقاق بر ذات وصف واو وصف دخی کنبدله قائم اولمادچقه آکا او مأخذدن الشمس اولان بر اسمی ویره میز ایمدی مادامکه واجب تعالیٰ حضرتلری ده خالقدر مکنوندر دیمک که خلق و تکوین صفتیله متصف و یو صفت جلیله دخی ذکرى مرور ایدن صفات سبع اوزرینه زائد اوله رق ذات اجل واعلاسیله قائمدر. **(وهو تکوینه للعالم ولكل جزء من اجزائه لوقت وجوده وهو غير المکنون عندنا)** و بوده [یعنی تکوین اصطلاحی] صانع لم یزل حضرتلرینک عالمی واجزاء عالمدن هر جزئی [ازده دکل بلکه] وقت وجودنده [علی حسب علمه وارادته] تکوین بیورمسی (یعنی یراقمسی) دیمک اولوب بزم عندمزده مکنونک غیری در. رمضان افندی: یعنی تکوینک قدمندن مکنوناتک قدیمی لازم کله جکنی تسلیم ایتمیز بونه وقت لازم کلور؟ اگر تکوینک مکنوناته تعلقی حادث اولمازسه! حالیکه اولیه دکلدر. تنکم علم و قدرت بحثنده یونک ذکرى یکمشددر. شرح: یو صورتده تکوین ازلا وابدأ باقی و مکنون دخی تعلقک حدوئیله حادث دیمک اولوب تنکم علم و قدرتده تعلقلری حادث اولدیغیچون متعلقلرینک قدیمی لازم کلیمان صفات قدیمه دن سائر صفتلرده ده حال یو منوال اوزره در. خیالی-کفوی: تکوینک تعلقنده ایکی احتمال واردر بزیسی مکنون وار اوله جعی وقت تعلقک حادث اولملقغی اوربسی وقتی مخصوصده مکنونک وار اولملقغه تکوین قدیم تعلق ایتمک اوزره تعلقک ازلی اولملقغی وشو ایکی احتمال کوره ده مخدور مندفع اوله رق مکنوناتک قدیمی لازم کلبر. لکن متنه انسب اولان یالکز احتمال ثانیدر. شارحک ذکرى ایندیکی دکلدر. للمترجم: کفوی خیالی مرحومک کلامنی یو وجهله توضیح ایتدکدن صکره دیرکه: انسبیتک شو اولمق مأمولدرکه «ظاهر اولان بودرکه تکوین مجموع عالمه مجموع عالم اولدیغی حیثیتدن تعلق ایدر. تنکم عالمک اجزاستندن هر بر جزئه ده تعلق ایدر. شک ایسه یوقدرکه مجموع عالمک وجودی

دفعی دکلدر بلکه تدریجی‌در. بناء علیه تعلقك ازلی اولمقلنی لازم کلور چونکه اگر تعلق مجموع عالمك وجودی وقتنده حادث اولمش اولسه تعلق انجق جزء اخیرك وجودی وقتنده تحقق ایدوب اندن اول تحقق ایتماك لازم کلور بو ایسه ظاهر البطالاندر» شرح: و بو یعنی مصنف مرحومك ویردیکی جواب صاحب الاصول امام صابونی‌ك بدایه نام کتایده‌کی قول آتی الذکرینی تحقیق‌در. امام مشار الیه بدایه‌ده دیرکه: «عالمك وجودی اگر خالق تعالی و تقدس حضرتلرینك ذات الهیسنه و یا خود صفات جلیله‌سندن بر صفت جلیله‌یه تعلق ایترسه صانع لم یزل حضرتلرینك تعطیلی و حوادثك موجدن استغناسی لازم کلور بو ایسه محالدر» «واکرم بونلرک یرینه تعلق ایدن بو تعلق یا وجودی ذات الله تعلق ایدن شینك (یعنی عالمك) قدمنی استلزام ایلر. بناء علیه عالمك قدمی لازم کلور بو ایسه باطلدر. یا خود تعلق مذکور ذات الله تعلق ایدن شینك (یعنی عالمك) قدمنی استلزام ایتر. بو صورته ذات الله و یا صفة الله کبی تکوین دخی متعلق بیی اولان مکونك حدوئله بیله قدیم اولمش اولور» تکوینك حدوئله قاتل اولنلرک استدلال‌لرینه جواباً دیمش‌لرکه: «مکون وجودی تکوینیه متعلق‌در دیو کسوب آتمق مکونك حدوئله حکم ایتك دیمک‌در. چونکه قدیم اودرکه کندینك وارلغی غیریسنه متعلق و محتاج اولیه حادث دخی اودرکه کندینك وارلغی غیریسنه متعلق و محتاج اوله» لکن بو جوابده نظر واردر زیرا بو تفسیر حکماتك قاتل اولدقلری قدیم و حادث بالذاتك معناسیدر. و اما عند المتکلمین حادث اودرکه وارلغنك بدایتی (اولی) اوله یعنی مسبوق بالعدم (وتعبیر دیکره یوقدن وار اولمش) اوله قدیم دخی بونك خلافته‌در. (یعنی قدیم اودرکه وارلغنك اولی اولیه و تعبیر دیکره وارلغی یوقلق سبق ایتماش اوله) حالبوکه مکونك وارلغنك مجرد غیره تعلق و احتیاجی متکلمینك ویردکلری معناجه حدوئتی استلزام ایتر. زیرا جائزکه مکون غیره محتاج و او غیردن صادر و او غیرك دوامیله دائم اوله تنکم فلاسفه دخی هیولی کبی قدمنی ادعا ایتدکلری ممکاتده بوکا ذاهب اولمش‌در. **(والارادةُ صفةُ الله تعالى ازیلةُ قائمةُ بذاته تعالی)** ارادت دخی الله تعالی‌ك ذاتیله قائم بر صفت ازیله‌در. شرح: مصنف مرحوم اراده‌ك ذات الله

قائم بر صفت ازلیه ایدوکنی یوقاروده بیان ایتسیکن بوراده تکرار ذکر ایتسی صفت مذکوره‌نک اثباتی تأکید و تحقیق ایچوندنر شوبله‌که: مکوناتک (وعصامک حقی کورینان ترجیحنه کوره مقدوراتک) مثلاً کچمش وکله‌جک زمانه دکده شمدیکی حالده مثلاً یوقلغه دکل وارلغه تخصیصنی اقتضا ایدر. بر صفت جلیله‌نک ذات الله ایله قیامی لابددرکه اوده (ارادت) صفتیدر. یوقسه «الله تعالی موجب بالذاتدر اراده و اختیار ایله فاعل دکدر» دیو فلاسفه‌نک و «الله تعالی بذاته مریددر ارادت و مشیث صفتیله مرید دکدر» دیو نچاریه‌نک و «الله تعالی محلسر بر اراده حادته ایله مریددر» دیو بعض معتزله‌نک و «الله تعالی‌نک اراده‌سی ذات الهیسنده حاددر» دیو کرامیه‌نک زعم ایتدکری کچی دکدر. و بو ذکر ایتدیگمزه (یعنی اراده‌نک ذات الله ایله قائم بر صفت ازلیه ایدوکنه) دلیل فاعل مختار اولان جناب پروردگار ایچون «ارادت و مشیث» صفتنک اثباتی ناطق اولان آیات جلیله‌در. بونکله بیله که بر شینک صفتی ینه او شیله قائم اولمق لازم کله‌جکی وذات الله ایله حوادثک قیامی ممتنع ایدوکی مقطوع و مجزومدر. برده بو کارخانه ککائاتک اوفق واصلح وجه اوزره نظام ووجودی صانع بی نظیری اولان خالق لم یزل حضرتلرنک قادر مختار ایدوکنه دلیلدر. وکذا عالمک حدودی ده بوکا دلیلدر. چونکه صانعی موجب بالذات اولسه عالمک قدیم اولمسی لازم کلور. زیرا امور ضروریه ویدیهدندرکه معلولک علت تامه موجبهدن سندن تخلیقی ممتعدر. **(ورؤیه الله تعالی جائزۀ فی العقل)** رؤیه الله عقلاً جائزدر. **للمترجم:** یعنی الله تعالی و تقدس حضرتلرنی زماندن مکاندن منزّه اولدیغی حالده باش کوزیمزله کوره بیله من عقل تجویز ایلر. **(واجبۀ بالنقل)** نقلاً واجبدر. **(وقد ورد الدلیل السّمعی بإيجاب رؤیه المؤمنین لله تعالی فی دار الآخرة)** مؤمنلرک دار آخرته الله تعالی و تقدس حضرتلرنی کورمکلکلرنک ایجابیله دلیل سمعی وارد اولمشدر. **شرح:** کتب اللهدن رؤیته «وَجُوهٌ یَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ • إِلَى رَّبِّهَا نَاطِرَةٌ» [القیامة: ۲۳-۲۴] قول کریمیدر * معنای آیت قیامت کوندنه انبیا واولیا و مؤمنلرک یوزلری تابان و ضیادار اولوب ربلری تعالی‌یه حجابسر نظر ایدیبیلردر * سندن

«سترون ربکم کا ترون القمر لیلة البدر» [رواه البخاری (۵۵۴)، ومسلم (۶۳۳)]
 حدیث شریفیدر *معنای حدیث سز لیلة بدرده قری کوردیککز کبی یوم قیامتده دخی
 ربکزی عیان وجلی وشک وشبهه‌دن عاری اوله‌رق کوره‌جکسکز * (فیری لا فی مکان
 ولا علی جهة من مقابلة او اتصال شعاع او ثبوت مسافة بین الرائی و بین الله تعالی) بناء
 علیه مکاندن وجهتدن مقابله‌دن شعاع باصره‌نک کندویه اتصالندن ورائی ایله الله تعالی
 بیننده ثبوت مسافه‌دن منزّه اولدیغی حالده کورلسه کرکذر. (والله تعالی خالق لافعال
 العباد من الکفر والایمان والطاعة والعصیان) ودخی کفر وایمان وطاعت وعصیانه دائر
 قولرک فعلربنی یرادان الله تعالی در. شرح: یوقسه قول افعالنک خالقیدر دیه معتزله‌نک
 زعم ایتدیکی کبی دکلذر. معتزله فرقه‌سنک اوائل ومتقدمینی عبده خالق دیمکدن تحاشی
 ایدرک موجد ومخترع دیمکله وبونلرک امثالی الفاظ ایله اکتفا ایدرلردی * دیرکن شیخ
 المعتزله جبائی واتباعی بو الفاظک معناه متعده وجمله‌سنک مدلول ومفهومی یوقدن وار
 ایتکدن عبارت امر واحد ایدوکنی کورمکله قوله خالق دیمکه جسارت آذیلر. اهل
 حق افعال عبادی یرادان حقدر دیو بر قاچ وجهله احتجاج ایتشدرد. وجه اول - دلیل
 عقلی: اگر قول افعالنک خالق اولیدی قبل الفعل تفصیلنه‌ده عالم اولق لازم کوردی.
 زیرا بدیهیدرکه بر شیئی قدرت واختیار ایله یراتمی بشقه درلو اوله‌مز آلا انک تفصیلنی
 بیلیمکه اولور حالبوکه لازم باطلدر چونکه بر یرده بشقه بر یره یوریبو کتمکیمی
 متوسط بعض سکتانی وکیمی ده‌ا سریع کیمی ده‌ا بطی بر طاقم حرکاتی اشتقائیه برابر
 ماشی‌نک حرکات وسکات مذکوره‌یه دائر اولان افعالنه علم وشعوری یوقدر * واشبو
 عدم شعوری دخی بیلدیکنی بیلیمدن ذهولی جهتیه اولمیوب عادتاً صورلسه بیله بیله‌مز
 ایشته عبدک بو عدم شعوری پک آشکار اولان افعالنده اولوب یا مشی واخذ وبطش
 (یعنی طوت‌قاپ) وامثالی افعاله‌ده اعضاء بدننک حرکاتی ایله ایدوکی بدیهیدر. برده اگر
 عبد افعالنک خالق اولمیوبده افعالی عبادی وعضلات واعصابی تحریک وتمدیده دائر
 محتاج ایله اولدیغی شیلری تأمل وملاحظه ایدرسن افعالنه اصلاً علم شعوری اولمادیغی بر

چهار (۰۰۰) سؤال: عبد افعالتك خالقى ايدوكنه معتزله شو وجهله احتجاج ايتديلرکه: بر ماشى نك حركتيله مرتعشك حركتنى بالضروره فرق ايلرز. زيرا اولكينك حركتى اختيار ايله اولوب ايكنجينك اضطرار ايله ايدوكى بدييدر. برده اكر عبد افعالتك خالقى اوليويده افعالى عبادى يرادان دخی جناب حق اولمش اولسه قائده تكليف * مدح و ذم * ثواب و عقاب * بونلرک هېسى باطل اولقى لازم كلوركه بوده ظاهر در. جواب: بو دليللرک ايکيسيده «قوله اصلا كسب واختيار يوقدر» ديان جبريه يه وارد در. واما بز معاشر اهل سنت ايسه ان شاء الله تعالى تحقيق و بيان ايده جكمز وجهله كسب و اختياري اثبات ايلرز. [بناء عليه قاعدة تكليف وطاعته مدح و ثواب و معصيته ذم و عقاب جمله يرنده اولوب هېچ برينسك بطلانى لازم كلرز] معتزله شونكله ده تمسك ايتديلرکه «اكر عبد افعالتك خالقى اوليويده الله تعالى اولمش اولسه الله تعالى قائم و قاعد و اكل و شارب و زانى و سارق اولقى لازم كلور * الى غير ذلك» بو ايسه جهل عظيمدر. زيرا بر شى ايله متصف اولان او شى كنديله قائم اولاندر. او شى ئى ايجاب ايدن دكلدر. [مثلا قائم قيام ايله متصف اولانه ديرلر قيامى خلق ايدنه ديمزلر] آيا كورميورلرمي كه اجسامده سوادى و بياضى و سائر صفاتى خلق ايدن الله تعالى ايكن كندى بو صفتلرله اتصاف ايتز [يعنى الله تعالىه اسود ابيض دينلرز] بعض كرده «فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ» [المؤمنون: ۱۴] «وَإِذْ خَلَقَ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ» [المائدة: ۱۱۰] آيتلرله تمسك ايدرك الله تعالادن غير خالقى وار ديو زعم ايدلر. جواب: اشبو آيتلرده مذكور اولان * خلق * كلهسى تقدير و تصوير معناسنه در يوقسه عدمدن وجوده ككتورمك معناسنه دكلدر. **(وهى بارادته و مشيته و حكمه و قضيه و تقديره)** و افعال مذكوره نك (افعال عبادك) هېسى الله تعالانك ارادت و مشيشت و حكم و قضا و تقديريله در شرح: ارادت و مشيشت بونلرک ايکيسى بر معنايه ايدوكى سابقاً ذکر اولمنشدى حكم بونك «كُنْ فَيَكُونُ» قولندن عبارت اولان خطاب تكيونه اشارت اولمى بعيد دكلدر [زيرا مشيثة الله بونك اوزرينه جاري دركه الله تعالى بر شى ئى مراد بيورديغى و قتده آكا (كُنْ) دير اوده عقينده وجود بولور * حالبوكه ارادت

ایله قدرت الله تعالانك خلقنده کافی اولیدیلر خطاب تکوین اولان (کن) امری مخاطبتنک وجودینی اقتضا ایتزدی تنکم خطاب تکلیف اقتضا ایتدیکی کبی] قضا زوال قبول ایتیان احکام و اتقان زائده برابر فعلدن عبارتدر. اکر کفر الله تعالی‌نک قضاسیله اولسه کفره رضا واجب اولوردی زیرا قضایه رضا واجبدر. حالبوکه لازم باطلدر چونکه کفره رضا کفردر دینلسون. زیرا بز معاشر اهل سنت جوانده دیرزکه کفر مقضی یعنی مخلوقدر * قضا یعنی کفری خلق و ایجاد دکلدر رضا ایسه انجق (صفة الله اولان) قضایه واجب اولور (صفت عبد اولان) مقضیه واجب اولماز [معلوم اوله که بر کیمسه کندینک کفرینه رضاسی کفر ایدوکی متفق علیه اولوب غیریسنک کفرینه رضاسی مختلف فیهدر * کیمی کفردر کیمی اسائدر کفر دکلدر دیدی کیمیسیده دیرکه اکر کفری استحباب واستحسان ایدیورسه کفردر و آلا دکلدر تنکم شریر اولان کیمسه‌نک تک جناب الله کندوسندن انتقام آسون دیو کفر اوزره فوت اولسنی استیان کیمسه‌نک کفرینه حکم اولنادیغی کبی و یوکاده ﴿رَبَّنَا اطْمِسْ عَلٰی اَمْوَالِهٖمْ وَاشْدُدْ عَلٰی قُلُوْبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوْا حَتّٰی يَرَوْا الْعَذَابَ الْاَلِيْمَ﴾ [یونس: ۸۸] آیت جلیله‌سی دلالت ایدر (رمضان افندی) [تقدیر دیه هر بر مخلوق حسن و قبحه و نفع و ضرره دائر کندوده نه بولنه جقسه و زمان و مکنده نه‌ی حاوی اوله جقسه و ثواب و یا عقابدن اوزرینه نه ترتب ایده‌جکسه اوله‌جه تحدید و تعیین ایتکه دینور. للمترجم: قاموسده دیرکه: تقدیر تشعیل و زننده حق جلّ و علا حضرتلری ازلدن ابدہ قدر خلق و ایجاد ایلیه‌جکی موجودات و کائناتی قبل الایقاع لوح محفوظده اوله‌جفی اوزره رسم ایلبک معناسه‌در * تنه‌که قضا اول امور مرسومه‌ی اوقاتی حلولنده انفاذ و ایقاع ایلبکدن عبارتدر. قدر دخی فتحیتنه قضا و حکم معناسه‌درکه حق تعالانک حاضر ایلبکی ظهوراتده حکم و قضاسیدرکه تعریف اصطلاحیسی ازلدن ابدہ‌دک جاری اولان احوال و شؤوناتک صورت و قوعی اوزره اعیان موجوداتده عادة الله اوزره وقوعه کلان حکم کلّ الهیدر. شارح (قاموس شارحی) دیرکه قدر فی الاصل مصدردر. و بعضیلر قدر ایله قضا ییننی فرق ایلدیلر یعنی قدر باری تعالی اموری قبل

الایقاع تقدیر وقضا اول تقدیری انفاذ ایله عدمدن فعل حدینه اخراج ایلمکدن عبارتدر. و بو صحیحدر (۰۰۰) یعنی حدیث شریفده کلمشدرکه حضرت نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندمز سقوطه مائل اولان بر مغاره یانندن مرور ایدرلرکن او مغاره‌نک اوکندن کچنجیه قدر چاپک چاپک یوریدیلر بناء علیه کندولرینه «الله تعالانک قضااسندن قاجیورمیسین یا رسول الله» دینلده «قضااسندن قدرینه قاجیورم» دیو سعادته جواب ویردیلر.

شرح: افعال عبادک هپسی الله تعالانک ارادت و مشیئت و حکم و قضا و قدریله در دیمکدن مقصود الله تعالانک اراده و قدرتی تعمیمدر زیرا ذکر ی کچمشدی که جمیع مخلوقات الله تعالانک خلقیله در. خلق و ایجاد - فعلی ایسه قدرت و ارادتی مستدعی و مقتضیدر چونکه یراتقمده اجبار و اکراه یوقدر. ایمدی اگر دینلورسه که کافرک کفری و فاسقک فسقی مراد الله اولنجه کافر کفرنده و فاسق فسقنده مجبور اولقی لازم کلوب بو صورتده کافر ایمانیله و فاسقه طاعتله امر و تکلیف صحیح اولماز. جوابنده دیرزکه الله تعالی بونلردن کفری و فسقی مراد ایتیش ایسه‌ده کندیلرینک اراده و اختیارلریله مراد ایتدیکندن جبر لازم کلمز. تنکم الله تعالی بونلرک اختیارلریله کفری و فسقی ایمان و طاعت اوزرینه ترجیح ایده‌جکلرینی ازلده ییلورکن ییلمسندن جبر لازم کلمدی (زیرا علم معلومه تابعدر) و تکلیف محال لازم کلمز (زیرا اراده و اختیاری ضدینه یعنی وجود ایله عدمه تعلق ایتکه قابل ایدی. سوء اختیارلریله کفری و فسقی ترجیح ایدوب ایمانه و طاعته اراده‌لرین تعلیق ایتکی ضایع ایتدیلر عقابه مستحق اولدیلر) معتزله الله تعالانک شرور و قیابی مراد ایتدیکنی انکار ایدوب جناب حق کافرک ایمان و فاسقک طاعتن مراد ایدر کافرک کفرینی و فاسقک معصیتی مراد ایتز دیو زعم ایدرلرکه قبیح اولان نسنه‌ی مراد ایتک قبیحدر - خلق و ایجاد ایتک قبیح اولدیغی کی - دیمک ایسترلر. بز معاشر اهل سنت بو دیدکلرینی منع ایدرک دیرزکه قبیح قبیحی کسب ایتکدر و قبیح ایله متصف اولمقدر (یوقسه اراده جزئییه تبعاً مراد ایدوب خلق ایتک قبیح دکلدر. و کافر ایمانی مراد ایتدی الله تعالاده مراد ایتدی و کذا فاسق طاعتی مراد ایله‌دیکه الله تعالاده مراد ایله و افعال اختیاریه‌ی

مراد وخلق ایته‌سنده عبدك اراده‌سی شرط عادیدر) دنیاده شرور و معاصی ایسه ایمان و طاعتدن چوقدر بویله اولنجه افعال عبادك چوغی خلاف مراد الله اولق لازم كلور حالبوکه قول مذکور جداً شنیعدر. حتی عمرو بن عبید معتزلیدن مرویدر دیشکه «بر مجوسی ایله بر سفینه‌ده ایدك بنی بر مرتبه الزام ایتدی که عمرمه اویله الزام اولدیغم یوغیدی بو مجوسی‌یه دیدم که نیچون اسلامه کلمزسین مجوسی الله اسلامی مراد ایتر مراد ایتهسه اسلامه کلوردم دنجیه بن دخی الله تعالی اسلامکی مراد ایدر لکن شیطانلر سنی قومز دیدم بونك اوزرینه مجوسی دیدی که چونکه الله مراد ایدوب شیطان مانع اوله‌یور! بن شريك اغلب ایله‌یم یعنی شیطان النده مضطرم بنی نیچون لوم ایدرسین» یتنه حکایه اولنورکه: رؤسای معتزله دن قاضی عبد الجبار همدانی ملک الصاحب بن عبادك مجلسنه کلوب استاذ ابو اسحاق اسفرائینی اول مجلسده کوردکه (سبحان من تنزه علی الفحشاء) دیدی [یعنی شرور و معاصی‌یه الله تعالی مراد ایتر دیو استعاذه تعریض ایتدی] استاذ دخی علی الفور (سبحان من لا یجری فی ملکه الا ما یشاء) دیدی [یعنی دنیاده اولان خیرات و معاصی جمله مراد اللهدر دیو قاضی‌نی رد ایلدی] **(وللعباد افعال اختیاریه یثابون بها ویعاقبون علیها)** و دخی عباد ایچون بر طاقم افعال اختیاریه واردکه انکله مثاب اولورلر (اگر طاعت اولورسه) و آنک اوزرینه معاقبه اولورلر (اگر معصیت اولورسه) شرح: یوقسه جبریه طائفه‌سنک «عبدك اصلا فعلی و قدرتی و قصدی و اختیاری یوقدر عیددن صدور ایدن حرکات جماداتك حرکاتی مثابه‌سنده در» دیو زعم ایتدیکی کچی دکلدر. بو بر زعم باطلدر. زیرا بز حرکت بطش ایله حرکت ارتعاش بیننی بالضروره فرق ایدرز * و حرکت بطش عبدك اختیاریله و حرکت ارتعاش عدم اختیاریله صادر اولدیغنی جزم ایلرز. برده اگر عبدك اصلا فعلی اولیوبده کندی جمادات کچی اولسه مکلفیتی و افعالی اوزرینه ثواب و عقابك تربتی صحیح اولماق لازم کلور. یعنی قاعده تکلیف - و طاعتده مدح و ثواب و معصیتده ذم و عقاب - باطل اولور. برده مثلاً «صلی و صوم و کتب» کچی قصد و اختیارك سابقیتنی اقتضا ایدن افعالك علی سبیل الحقیقه عبده

اسنادی صحیح اولیوبده «طال غلام *و* اسود لونه» مثللو قصد واختیارك سابقیتی اقتضا ایتمان افعالك استادی صحیح اولق الزم کلور. حالبوکه ﴿جَزَاءُ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [الواقعة: ۲۴] ﴿فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ﴾ [الكهف: ۲۹] کبی نصوص قطعیه عبدك کندی افعاله قدرنتك تأثیری اولاملغنی نفی ایدر. ایمدی اکر الله تعالانك علم وارادتتی تعمیمدن صکره جبرك لزومی لزوم قطعی ایله ثابتدر. زیرا الله تعالانك علم ارادتق یا اولدرکه وجوده فعله تعلق ایدرلرده بناء علیه فعل واجب اولور. یاخود عدم فعله تعلق ایدرلرده بناء علی ذلك فعل ممتنع اولور حالبوکه فعل عبدك وجوب وامتناعه مقارنتیه برابر اختیار یوقدر. دینلورسه جوابنده دیرزکه عبدك بر فعلی کندی اختیاریله ایشلیوب ویا ترك ایده جکنی الله تعالی بیلور. او فعلی ایشلیوب ویا ترك ایتمسنی اراده ایدر. بو صورته اشکال یوقدر. سؤال: الله تعالی اکر عبدك فعلی اختیاریله ایشلیوب ویا ترك ایده جکنی بیلوب اراده ایدیور ایسه اوخالده عبدك فعلی اختیاریسی واجب ویا ممتنع اولمش اولور. فعل اختیارینك بویله واجب ویا ممتنع اولسی ایسه عبدك اختیارینه منافی اولمازمی؟ جواب: خیر! بو دیدیکزک اختیاره منافی اولسی ممنوعدر. زیرا بالااختیار اولان وجوب اختیاری محقق ومثبتدر. اختیاره منافی دکدر. رمضان افندی: زیرا اختیاره منافی اولان یالک: بلا اختیار اولان وجوبدر. بنابرین فاعلدن بالااختیار صادر اولان اثر بالااختیار واجب اولق جائزدر. ابن ابی شریف: یعنی «فعل اختیارینك واجب ویا ممتنع اولسی اختیاره منافیدر» دیدکلری باری تعالانك افعالی ایله منقوضدر. چونکه حق تعالانك علمی واراده‌سی افعاله تعلق ایدیکنده نزاع یوقدر. افعال الهیه‌سی کندی فصل بیلور واراده ایدرسه اوپله‌جه کائن وحاصلدر. ایمدی اکر کندودن فعلك وجوبنی مقتضی اولان علم واراده‌نك تعلق اختیاره منافی اولیدی حق باریده اختیارك سلبی یعنی باری تعالی فاعل مختار دکل دیمک لازم کلوردی بو ایسه باطل بر کلام ایدوکی عند الفریقین متفق علیدر.

(والحسنُ منها برضاء الله تعالى والقبيحُ منها ليس برضاءه تعالى) افعال عباددن حسن اولنلر یعنی عبادك افعال حسنه‌سی الله تعالانك رضاء شریفیه اولوب قبیح اولنلر

رضاسنه مقارن دکلدر. **(والاستطاعة مع الفعل)** واستطاعت مع الفعل در. **(وهی حقیقة القدرة التي يكون بها الفعل)** وبوده (یعنی استطاعت) فعل عبد کنیدله حاصل اولان حقیقت قدرت دیمکدر. **(ويقع هذا الاسم على سلامة الاسباب والآلات والجوارح)** وشواسم (یعنی استطاعت لفظی) اسباب وآلات وجوارحک سلامتی اوزرینه واقع اولور **(وصحة التكليف تعتمد على هذه الاستطاعة)** وتکلیفک صحتی (اسباب وآلاتک آفت وعاهدتن سلامتی دیمک اولان) اشبو استطاعت اوزرینه اعتماد ایدر. **(ولا يكلف العبد بما ليس في وسعه)** عبد وسعنده اولیان شيله مکلف ومأمور اولماز. **(وما يوجد من الألم في المضروب عقيب ضرب انسان والانكسار في الزجاج عقيب كسر انسان وما اشبهه كل ذلك مخلوق لله تعالى)** وانسان بر کسه بی ضرب ایتدکه درعقب آنده حاصل اولان وجع والم وکسر زجاج ایتدکه عقینده بولتان انکسار وبوکا بکزیان شیر (قتل عقینده حاصل اولان موت کبی) هبسی الله تعالانک مخلوقیدر. **(لا صنع للعبد في تحليقه)** بونلرک تخلیقنده عبدک صنعی یوقدر. **(والمقتول ميت باجله)** مقتول اجليله اولمشدر. **(والموت قائم بالمت مخلوق لله تعالى)** موت دنخی میتله قائم اولوب الله تعالانک مخلوقیدر. **(لا صنع للعبد فيه تخليقا ولا اكتسابا)** بونلرک تخلیقنده عبدک صنعی واکتسابی یوقدر. **(والاجل واحد)** واجل بردر. **(والحرام رزق)** وحرام رزق در. **(وكل يستوفي رزق نفسه حلالا كان او حراما)** وهرکس حلال وحرام نه ایسه کندی رزقی استیفا ایلر. **(ولا يتصور ان لا يأكل انسان رزقه او يأكل غيره رزقه)** بر انسان کندی رزقی اکل ایتماسی ویاخود کندی رزقی آخر بر کسسنه نک اکل ایتسی تصور اولماز. **(والله تعالى يفضل من يشاء ويهدي من يشاء)** برده الله تعالی دیلدیکنی چاه ضلالتیه دوشورر استیدیکنه هدایت احسان ایدر. **(وما هو الاصلح للعبد فليس ذلك بواجب على الله تعالى)** وعبد ایچون اصلح اولان شیئی یراتق الله تعالانک اوزرینه واجب دکلدر. **(وعذاب القبر للكافرين وبعض عصاة المؤمنين وتعم اهل الطاعة في القبر بما بعلمه الله تالبع ويرده وسؤال منكر ونكير ثابت بالدلائل السمعية)** قبرده کافرلرله بعض عصاة المؤمنین

ایچون عذاب - و طاعت اهلنی الله تعالانک بیلوب اراده ایتدیکی شیله تنعیم ومنکر ونکیرک سؤالی دلائل سمعیه ایله ثابتدر. **(وَالْبَیْتُ حَقٌّ وَالْوَزْنُ حَقٌّ وَالْكَأْبُ حَقٌّ وَالسَّوَالُ حَقٌّ وَالْحَوْضُ حَقٌّ وَالصَّرَاطُ حَقٌّ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ)** بعث حقدر * وزن حقدر * کتاب حقدر * سؤال حقدر * حوض حقدر * صراط حقدر * جنت حقدر * جهنم حقدر. **(وَهُمَا مَخْلُوقَتَانِ الْآنَ مَوْجُودَتَانِ)** ویونلر (یعنی جنت ونار) الآن مخلوق وموجوددرلر. **(بَاقِیَتَانِ لَا تَفْنِیَانِ وَلَا یَفْنِیْ اِهْلُهُمَا)** باقیدرلر کندیلر فانی اولماز اهللری ده فنا بولمز. **(وَالْكِبَرَةُ لَا تُخْرِجُ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ مِنَ الْإِيمَانِ)** کبیره (یعنی بیوک کاهلر) عبد مؤمنی ایماندن چیقارمز. **(وَلَا تُدْخِلُهُ فِي الْكُفْرِ)** وکفرده ادخال ایتز. **(وَاللَّهُ تَعَالَى لَا یَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ)** والله تعالی کندویه شرک قوشیلورسه آتی عفو ومغفرت ایتز. **(وِیَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ یَشَاءُ مِنَ الصَّغِيرِ وَالْکَبِیْرِ)** ودیلدیکینک شرکدن ماعدا صغیر وکبیر ذنوبنی عفو ومغفرت ایلر. شرح: توبهیه مقارن اولسون اولسون معتزله مشیئت الهیهیه مفوض اولان مغفرتی توبهیه مقارنت شرطیله تجویز ایدیورلر مرتکب کبیره نك توبه سز عفوئی جائز دکل دیرلر. آنجق **﴿إِنَّ اللَّهَ لَا یَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَیَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ یَشَاءُ﴾** [النساء: ۸۸] آیت کریمه سی شرکدن ماعدا صغیر وکبیر ذنوب حقنده عفو ومغفرت الهیه نك -هیچ بر قید و شرط ایله مقید ومشروط اولمیه رق- ثبوتیه دالدر و بو معناده ورود ایدن آیات قرآنییه واحادث نبویه دخی چوقدر. معتزله **﴿إِنَّ اللَّهَ لَا یَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَیَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ یَشَاءُ﴾** ایت کریمه سندیه موعود اولان مغفرت شامله الهیه نی یالکر: توبهیه مقرون اولان صغیر وکبیر ذنوبه تخصیص ایدرلر و دیرلرکه وعید عصاة حقنده بونجه آیات واحادیث شریفه وارد اولغله مذنبک مغفرت الهیهیه استحقاق توبهیه منوطدر. آنلره شو وجهله جواب یریلیرکه: بو بابده استناد ایتدکک آیات واحادیثک متضمن اولدیغی وعید شدید احتمال که کفاریه مختص اوله بافرض عصاة مؤمنینه ده عام وشامل اولسه بیله او آیات واحادیث عذابک یالکر وقوعنه دلالت ایدر وجوبیه دلالت ایتز که حتی مذنب مؤمنک توبه سز عفوئی جائز اولمیه مع هذا عفو عصاة حقنده نیجه نصوص

قرآنیّه ده وارد اولشددر بناء علیه مغفور له اولان مذهب عومات وعیددن اختصاص واستثنا اولنور. **(وَيَجُوزُ الْعِقَابُ عَلَى الصَّغِيرَةِ)** ومعصیت صغیره اوزرینه عقاب جائزدر. **(وَالْعَفْوُ عَنِ الْكَبِيرَةِ إِذَا لَمْ يَكُنْ عَنِ اسْتِحْلَالٍ وَالْاسْتِحْلَالُ كُفْرٌ)** ومعصیت کبیره‌ی -اگر استحالادن منبعث دکلسه- عفو جائزدر. استحالادن منبعث ایسه جائز دکلدر زیرا استحالال کفردر. **شرح:** کفردر زیرا استحالال حرامده تصدیقی منافی اولان تکذیب وارد. **للمترجم:** خمرک حرمتی دلیل قطعی ایله ثابتدر بناء علیه شرب خمری حلال اعتقاد ایتمک کفردر زیرا حضرت پیغمبرک حق تعالی جانبندن کتیردیکی شیلرک بریسی ده خمرک حرمتی ایدی. ایددی قلب ایله ایناندیغمز ودیل ایله اقرار ایتدیگمز شیلردن برینی بویه معتقدمزک خلافتنه اوله‌رق استحالال ایدنجه تصدیق قلبیمزی مکذب اولمیزی؟ نعوذ بالله تعالی. **شرح:** عصاتک ناره تخلیدینه ویاخود عصاتدن اسم ایمانک سلبنه دال اولان نصوص ایشته بونکه یعنی معصیتی استحالال ایله تأویل اولنور. **(وَالشَّافَعَةُ ثَابِتَةٌ لِلرَّسْلِ وَالْاِخْيَارِ فِي حَقِّ أَهْلِ الْكِبَرِ وَالصَّغَايِرِ وَاهْلِ الْكِبَرِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَا يَخْلُدُونَ فِي النَّارِ)** ورسل واخلیارک اهل کبیر حقنده شفاعتی ثابتدر. **شرح:** معتزله بو مسئله ده دخی اهل سنه مخالفدر. رسل واخلیارک عصاة امته ثبوت شفاعتی شفاعتسن بیله عفو ومغفرتک جواز وقوعی حقنده سبق ایدن بیانه مبنی‌در. چونکه اهل عصیانک محض فضل الهی اوله‌رق شفاعتسن دخی مغفوریقی جائز الوقوع اولنجه رسل واخلیاردن برینک شفاعته مظهریتی حالنده قرین غفران مولی اولمسی اولی‌در. واما معتزله توبیه مقرون اولمدیقه عفو معاصی‌ی جائز کورمدکلرندن شفاعتله‌ده عفوک ثبوت وقوعنی تجویز ایتدیلر. ثبوت شفاعته دلیلز **﴿وَأَسْتَغْفِرُ لَذَنبِكَ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾** [محمد: ۱۹] برده **﴿فَمَا تَفْعَلُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ﴾** [المدثر: ۴۸] قول کریملریدر. زیرا آیت ثانیه‌نک اسلوبی فی الجملة شفاعتک ثبوتنه دلالت ایدر. یوقسه کافرلرک حاللرینی تقبیح وشدت عذابلرینی بیان وتحقیق صره‌سنده شفاعتک نفعنی انلردن نفی‌ده معنی اولماق لازم کلیر. چونکه بو مثلومقام تقبیح کفارک کندیلرینه‌ده غیریلرینه‌ده عام وشامل اولان شیله دکل بلکه کندیلرینک

اولان شيله توسيم ايدمللرینی مقتضیدر. برده مراد «عدم نفع شفاعتدن عبارت اولان حکمک منحصرًا کافر متعلق اولمسی کافرک ماعداسندن نفینه دلالت ایتدیکچون عصاة مؤمنین حقنده شفاعت شافعینک جوازی ثابت اولور» دیمک دکل تاکه بزه «بو قولکیز مفهوم مخالفه قائل اولنله کوره حجت اولور سز ایسه اکا قائل دکلسیکز» کی بر سؤال وارد اوله بیلسون، للمترجم: شارح دیمک ایسترکه بو مسئلهده مفهوم مخالف طریقيله استدلال ایتیوروز. یعنی «نزد الهیده انبیا واولیانک شفاعتی کفاره فائده بخش اولمز» مألنده اولان آیت جلیله‌نک مفهوم مخالفی اله الهرق «شفاعتک کافرله فائده بخش اولماسی مؤمنلر حقنده ثبوت جوازینه دلیلدر» دیمیورزکه «سز حنفیلر مفهوم مخالفه قائل دکل ایکن نصل اولورکه بو مسئلهده مفهوم مخالف طریقيله استدلال ایدیورسیکز» یولنده بزه اعتراض وارد اوله بیلسون، اوت! بز مفهوم مخالف طریقيله استدلال ایتیوروز، بلکه شو کلام مقدسک اسلوبيله مقتضای کلامی استدلال ایدیوروز. شوبله که «کفارک احوالی تنبیح وشدت عذابنی بی بیان و تحقیق صره‌سنده نفع شفاعتی انلردن نفی ده معنی اولماق لازم کلیر، واقعا شفاعت شافعین ایچون حد ذاتنده بر نفع وفائده متصور اولسه اتی یالکز کفاردن نفی ده بر معنی تصور اولنه‌مز دیمک که شفاعت حد ذاتنده فائده‌دن خالی دکلدر فقط کفار ائدن مستفید اوله‌مز بویله اولنجه عصاة مؤمنین ایچون شفاعتک جوازی ثابت اولور» دیرز. استطواد: معلوم اوله که کلامدن بطریق الالتزام اکلاشیلان مفهوم مخالفه اعتبار ایدن امام شافعی وکلامدن یالکز بطریق المطابقه اکلاشیلان مفهوم موافقه اعتماد ایله انک اوزرینه وضع اساس اجتهاد ایدن دخی سر مزه‌بمز امام اعظم ابو حنیفه الکوفی حضرتلریدر. کتّابک مؤلفی حنفی، شارحی ده شافعی المذهلدر. فقط شارح اصول حنفیه اوزره یازلمش بر کتّابک شرحی صددنده اولقی حسبیله بو باده طریقۀ حنفیه‌بی التزام بیورمشلردر. شرح: ثبوت شفاعته ایکنجی دلیلز دخی «شفاعتی لاهل الکلیز من امتی» حدیث شریفی مشهوریدر. همده نه حاجت شفاعت بابتده کی احادیث وارده متواتره المعنادر. **(واهلُ الکبائرِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَا يَخْلُدُونَ فِي النَّارِ وَإِنْ مَاتُوا مِنْ غَيْرِ تَوْبَةٍ)**

و مؤمنیندن اولان اهل کبیر [توبه ایتمدن اولسه لر دخی] ناردده مَخْلَد اولمز لر. للمترجم: یعنی مادام که نفس ایمان دخی بر عمل خیردر. مادام که هر بر عمل خیر صاحبی جزاء عملی کوره چکی آیتله ثابتدر. مادام که عمل خیرک جزایی دخول ناردن اول کوریله ییله مک ممکن دکلدرد. نه قدر عاصی و مجرم اولسه لر دخی مرتکب معاصی اولان اهل ایمان جهنمده جزاء عصیانلرینی چکدکدن صکره اورادن خروج ایله دار ثوابده جزاء ایمانلرینی دخی کورسه لر کرکدر. شرح: بوندن بشقه «وعد المؤمنین والمؤمنات جنات» برده ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا﴾ [الکھف: ۱۰۷] کبی دهها نیجه نصوص قرآنیه واردر که مؤمنلرک اهل جنت اولدقلرینه دالدر. با خصوص که عبدک معصیت سببیه ایماندن خروج ایتمدیکی ذکرى سبق ایدن ادله قاطعه ایله ثابتدر. برده ناردده خلود اعظم عقوباتدر که اعظم جنایات اولان کفر ایچون جزاء خاص قلندى. ایمدى اگر کافرک غیری دخی ناردده خلود ایله مجازات اوله جق اولسه جنابتی مقدارندن زیاده بر جزا اولور که بو تقدیرجه ابدیتده کفره مساوی اولان اولیه بر جزا مؤمن حقتده عدل اولمز. **(والایمان هو التصدیق بما جاء به النبی علیه والسلام من عند الله تعالى والاقرار به)** ایمان، حضرت پیغمبری حق تعالی جانبندن کتیردیکی علم ضروری ایله معلوم اولان هر شی ده اجمالاً قلب ایله تقدیق ولسان ایله اقرار ایتمکدر. شرح: ایمانک معنای شرعیسی ایشته بودر معنای لغویسی ایسه مطلقاً تصدیقدر که ترکچهسی ایناتق و تفسیر دکرله مخبرک حکمنی مع الاذعان والانقیاد قبول ایتمک و کرچکله مک دیمکدر. لفظ ایمان افعال بابندن مصدردر که «آمن» دن کلیر. «آمن به» ترکیبنک و ترکچه «اللهه ایستوب ایمان کتیردی» دیمه نك حقیقی «مؤمن به» مؤمنی تکذیدن و مخالفتدن امین قیلدی دیمک اولور. حقیقت تصدیق دخی انقیاد و قبوله مقارن اولقسزین قبلده یالکر صدقک و ترکچهسی ایناتمه نك خبره و یاخود مخبره وقوع نسبتندن عبارت دکلدرد. بلکه حقیقت تصدیق قبلده صدقک خبره یاخود مخبره وقوع نسبتنی اذعان و قبولدن عبارتدر. بو حیثیتده که مؤمنینک شو تصدیقنه تسلیم نامی ویریله بیلسون. للمترجم: بالاده بیان اولدیغی وجهله فی الواقع ایمان قلب ایله ایناتق

ودیل ایله اقرار ایتکدر. مع ما فيه تصدیق ایله اقرار بیننده فرق واردرکه شارح علامه دخی او فرق عظیمه بوجهه اتی اشارت ایدیور. شرح: تصدیق بر رکندرکه - کړك حالت اختیار وکړك حالت اگراده- اصلاً ساقط وزائل اوله بیله نك احتمالی یوقدر. اقرارك ایسه بعضاً سقوطه احتمالی وارد. ایدی دینلورسه که بعضاً تصدیق دخی باقی اولمز. حالت نوم وغفلتده اولدیگی کی. جوابمز بودرکه حالت نوم وغفلتده ده ینه تصدیق باقیدر. او مثلاً احوالده کی ذهول انجق قلبه تصدیقك حصوله عدم شعوردن عبارتدر. شرح: ایدی دیرسه که: ایمان تصدیق قلبدن عبارتدر. لکن اهل لغته کوره ائك معنای حقیقیسی یالکز: لسان ایله تصدیقدر. انلر لفظ ایماندن بر وجهه مشروح لسان ایله تصدیقندن بشقه بر شی اکلامزلر. حتی حضرت رسول اکرم ایله اصحاب کرامی کلمه شهادتی کتیرن - یعنی لا اله الا الله ديانك قلبنده کئی آریوب صورمقسزن ایمانیه حکم ایدرلر و بو قدرله قانع اولوب کیدرلردی. شرح: تصدیقده معتبر اولان عمل قلب ایدوکندن خفا یوقدر. «یعنی تصدیق عمل قلبیدن عبارتدر. عمل لساندن عبارت دکدر.» شرح: ایشته مجرد لسان ایله اقرارك ایمانده کافی اولمادیغیچوندرکه لسان ایله مقرر اولانلرک بعضیسندن یعنی قلب ایله تصدیق ایتیوبده یالکز: لسان ایله تصدیق ایدنلردن نفی ایمان صحیح اولور. الله تعالی ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ﴾ [البقرة: ۸] برده ﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا﴾ [الحجرات: ۱۴] بیورمشدر. سؤال مقدر: شو تقدیره کوره ایمانی اقرار لسان منحصر اولان کیمسهیه بحسب اللغة مؤمن دنیله مامک لازم کلیر. مع هذا که لسان مقرر اولانه لغه مؤمن اطلاق اولنور. بو حالده شارحک جوابی صواب اوله بیلورمی یولنده ورود ایده بیله جک سؤاله جوابا شارح دیرکه: شرح: یالکز: لسانیه مقرر اولانك لغه مؤمن تسمیه وظاهراً و زهرینه احکام اهل ایمان اجرا اولندیغنده ایسه نزاع یوقدر. اصل نزاع بینته و بین الله مؤمن اولوب اولمامسنددر. چونکه کړك حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز وکړك آندن صکره کلان اخیار امت کلمه شهادتی تکلم واتیان ایدنك ایمانیه نصل حکم ایدیورلردیسه کذا منافقك کفریله ده حکم

ایدرلردی. ایشته مشار الیه‌مک بو حکملری دلالت ایدرکه مسئله ایمانده یالکر فعل لسان کافی دکلدر. رمضان افندی: بلکه فعل قلبی دخی لابد ولازمدرکه اوده اذعان یعنی انقیاد و قبولدن عبارتدر. ایشته بوندن معلوم اولدی که اهل لغتک لفظ ایمانی لسان ایله تصدیقندن عبارتدر دیملری وحضرت پیغمبرک مفرک اقرارایله ایمانه حکم بیورملری لسان ایله اقرارک تصدیق قلبیه دلیل اولدیغیچونددر. شرح: برده قلبیله تصدیق ولسانیله اقراری قصد ایدوب ده خرس یعنی دیلسزلک وغیرسی کبی بر مانع آتی قصد ایتدیکی اقراردن منع ایلیان کیمسه‌نک مؤمن اولدیغنه اجماع امت منعقددر. **(وَأَمَّا الْأَعْمَالُ فَهِيَ تَزِيدُ فِي نَفْسِهَا وَالْإِيمَانُ لَا يَزِيدُ وَلَا يَنْقُصُ)** واما اعمال که طاعات دیمکدر حد ذاتده تزايد ایدر. ایمان ایسه آرتمز اکسیلنز. شرح: امدی بو مبحثده ایکی مقام وارددر مقام اول- اعمال ایمانده داخل دکلدر زیرا ذکرى مرور ایتشدى که حقیقت ایمان تصدیقندن عبارتدر برده کتاب وسنتده اعمالک ایمان اوزریتنه عطفی وارد اولمشدر ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ [الكهف: ۱۰۷] قول کریمنده اولدیغی کبی عطف ایسه مغایرکی ومعطوفک معطوف علیده عدم دخولی اقتضا ایتدیکی مقطوع وبعجزومدر ایمانک صحت اعماله شرط قلندیغی دخی وارد اولمشدر ﴿وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ اُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ﴾ [النساء: ۲۴] آیت جلیله‌سنده اولدیغی کبی مع هذا که مشروطک شرطده عدم دخولی مقطوع ومعلومدر زیرا شیتک نفسنه اشتراطی ممتنعدر. [مثلا بر شیتک وارلغنه ینه کندی وارلغنک شرط اولسی کبی] وینه کتاب مقدسده بعض اعمالی ترک ایدن ایچونده ایمان اثبات اولندیغی وارددر. ﴿وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا﴾ [الحجرات: ۹] قول مبینده واقع اولدیغی کبی ته‌کم ذکرى ده یکمشدر حال‌بوکه شی ایچون رکننک فقدانیه تحقق متصور اولدیغی مقطوع وبعجزومدر. [مثلا ارکان صلاتک فقدانیه تمازک تحقق متصور اولدیغی کبی] خفی دکلدرکه ذکر اولنان وجوه استدلال - یالکر معتزله کبی- طاعات ایمانک رکنی عدایدنلر و «تارک طاعات مؤمن دکلدر» دیپانلر علیبنده قائم اولور برر حجت وبرهاندیریوقسه - مذهب شافعی‌یه ذاهب اولنلر کبی- «طاعات ایمان کاملدن برر رکندر

برابر تارك طاعات اولان دنخ حقیقت ایماندن خروج ایتمز» دیانلر علیه حجت اوله مز. معتزله نك بو باده کی تمسکاتی جوابلریله برابر سبق ایتشدرد. مقامی ثانی- حقیقت ایمان آرتمز اکسیلهز زیرا ذکر کی کچمشدی که ایمان جزم واذعان حدینه بالغ اولان تصدیق قلبیدن عبارتدر. ایمانك بو درجه سنده ایسه زیاده ونقصان تصور اولنه مز. حتی کندیبی ایچون حقیقت تصدیق حاصل اولان کیمسه ایستر طاعات وحسانتده دیلرسه معاصی سیئاتده بولنسون تصدیق قلبیسی حالی اوزره باقیدرد. آنده اصلا تغیر قصور اولنه مز. زیاده ایمانه دال اولان آیات بینات ایسه ابو حنیفه حضرتلرینك دیدیکی کبی شونك اوزرینه محمولدرکه اصحاب کریم حضراتی ایمان اجمالیه ایمان ایتدکن صکره فرائض الهیه برر برر ورود ایتدکچه علی حده هر بر فرضده صورت مخصوصده ایمان ایدرلردی. حاصل کلام ایمان ایمانی واجب اولان شیلرک چوغالمسیله چوغالیردی. بو چوغالمق ایسه عصر نبی علیه السلامدن غیری وقت ایچون متصور دکلدر. ینه دنیلدی که زیاده ایمانه دال اولان آیات کریمه دن مراد ایمانك زیاده ثمره سی ونور وضیاسنك قلبده اشرافی در. بونلرک هر بریسی ایسه اعمال وطاعات سببیه زیاده لشیر معاصی وسیئات حسبیه اکسیلیر. (والایمانُ والاسلامُ واحدٌ) وایمان واسلام بردر. شرح: زیرا اسلام احکام شرعیه نی قبول واذعان معناسنه اوله رق حضوع واتیقیدر. [حضوع: معناه حشوعه قریبدر. زیرا حضوع بدنده حشوع ایسه بصرده، بدنده، صورتده اولور برده دینلدی که حضوع سکوت وتدلدر.] احکام شرعیه نی قبول واذعان ایسه حقیقت تصدیقدر که ذکر کی مرور ایتشدرد. ایمان واسلامك واحد اولسنی ﴿فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۝ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ [الذاریات: ۳۵-۳۶] «غیر بیت من المسلمین» قوی ایمان واسلامك مفهوملری متحد اولدیغنه دلالت ایدر زیرا «مسلمین» «مؤمنین» دن استننا ایدلمشدر. بناء علیه اگر مفهومده متحد اولمسه لردی استننا مستقیم اولمزدی زیرا مؤمنین ومسلمیندن مراد رجل واحددرکه اوده لوط علیه السلامدر.] قول کریمی تایید ایلر. والحاصل بر کیمسه ایچون مؤمندر مسلم دکلدر. یاخود مسلمدر مؤمن دکلدر. دیه حکم ایدیورمك شرعا صحیح

اولمز. مؤمن و مسلمك وحدتيله ذاتده اتحادلرندن بشقه بر شی قصد ایتیز [یعنی ایمان و اسلام الفاظ مترادف‌دندر دیمیز]. ایدمی مشایخك ظاهر سوزندن اكلاشیلان شودر كه آنلر «احدهما آخردن آیرلمز» معناسیجه ایمان و اسلامك متغایر اولدقلربی مراد ایتشلر. یوقسه بحسب المفهوم اتحادلربی مراد ایتامشلر. «یعنی بحسب الذات متحدر» دیمك ایسته‌مشلر. چونكه کفایه نام کتایده مذکور اولدیغی اوزره ایمان الله تعالی‌نی اوامر و نواهیدن خبر و یردیکی شیلرده تصدیق ابدوب آکا ایناثمقدر. اسلام دنخ الوهیت جناب باری‌یه انقیاد و حضوع اولوب الوهیت باری‌یه انقیاد و حضوع ایسه امر و نهینی قبول ایتکسزین تحققی ایتمز. بو تقدیرجه ایمان حکما اسلامدن منفك اولمز. بناء علیه متغایر دکلدرلر ایمان و اسلام بیننده كرك بحسب المفهوم اولسون كرك بحسب الصدق اولسون تغایر اثبات ایدنه دینلیركه: مؤمن اولوب ده مسلم اولیان یاخود مسلم اولوبده مؤمن اولیان کیمسنه‌نك حکمی نه‌در؟ **(وَإِذَا وَجِدَ مِنَ الْعَبْدِ التَّصَدِيقُ وَالْإِقْرَارُ حَقَّ لَهُ أَنْ يَقُولَ أَنَا مُؤْمِنٌ حَقًّا)** وعبدك کندوسنده تصدیق و اقرار بولندیغی وقت «بن حقا مؤمن» دیمسی صحیح اولور. **(وَلَا يَنْبَغِي أَنْ يَقُولَ أَنَا مُؤْمِنٌ أَنْ شَاءَ اللَّهُ)** فقط «بن اَنْ شاء الله مؤمن» دیمسی لایق دکلدر. **(وَالسَّعِيدُ قَدْ يَشْقَى)** سعید بعضاً شقی اولور. شرح: نعوذ بالله تعالی بعد الايمان ارتداد سببيله. **(وَالشَّقِيُّ قَدْ يَسْعُدُ)** شقی دنخ بعضاً سعید اولور. شرح: بعد الكفر ايمانه كلحك سببيله. **(وَالتَّغْيِيرُ يَكُونُ عَلَى السَّعَادَةِ وَالشَّقَاوَةِ دُونَ الْإِسْعَادِ وَالْإِشْقَاءِ وَهُمَا مِنْ صِفَاتِ اللَّهِ تَعَالَى)** بو تغیر سعادت و شقاوت اوزرینه واقع اولور - اسعاد و اشقاده دكل - اسعاد و اشقانك ايكسیده الله تعالی حضرتلرینك صفتلرندندر. شرح: چونكه اسعاد تكوين سعادت اشقا تكوين شقاوت معناسنه‌در. **للهترحم:** تكوين كه یراتمق دیمكدر. صفت ازلیه الهیه‌دركه ذكری مرور ایتدیکی اوزره متبدل و متغیر اولمز. **(وَلَا تَغْيِيرَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى وَلَا عَلَى صِفَاتِهِ)** بناء علیه بعضاً سعیدك شقی شقینك سعید اولیور مسیله الله تعالی‌نك نه ذاتنده تغیر حاصل اولور نه‌ده صفاتنده. **(وَفِي أَرْسَالِ الرُّسُلِ حِكْمَةٌ)** وارسال رسلده حکمت واردر. شرح: رسل رسولك جمعیدركه معناسی رسالتدن مأخوذدر.

رسالت الله تعالى خضر ترلیله کندی مخلوق اولان ذوی الالباب آره‌سنده عبدک سفارتیدرکه ذوی الالباب دنیا و آخرت امورینه متعلق علل و شبهاتی او واسطه سنیله ایله دفع و ازاله اولنور. مصنفک عباره‌سنده مذکور اولان حکمت مصلحت و عاقبت حمیده دیمکدر. ارسال رسله حکمت وار دیمسنده حاشا الله تعالى اوزرینه وجوب معناسنه دکل بلکه قضیه حکمت آتی مقتضیدر معناسنجه ارسال رسل واجب اولدیغنه اشارت واردر. [یعنی وجوب عقلی ایله واجب معناسنه دکل زیرا او ایله اولسه حق تعالی‌نک عدم ارساله قادر اولماسی لازم کلیر. وجوب شرعی ایله واجب معناسنده دکل زیرا او ایله اولسه ارسال ترک ایله آثم اولسی اقتضا ایدر حالبوکه هر ایکی صورت دخی حق تعالی ایچون متصور دکلدر. بناء علیه شارح ارسال رسلک وجوبی حکمت و مصلحت معناسنده در دیمشدر.] کذا سُمِنَیْهِ ایله براهمه‌نک زعمی کبی ارسال رسول ممتنع اولدیغنده بعض متکلمینک ذهابی کبی وجود و عدمی مساوی معناسنجه ممکن اولدیغنده اشارت واردر. بوندن صکره مصنف کتاب ارسال رسلک وقوعنه فائده‌سنه طریق ثبوتنه رسالتی ثابت اولنلردن بعضیسنک تعیننه اشارت ایدرک دیدی که: **(وَقَدْ ارْسَلَ اللهُ تَعَالَى رُسُلًا مِّنَ الْبَشَرِ اِلَى الْبَشَرِ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِلنَّاسِ مَا يَحْتَاجُونَ اِلَيْهِ مِنْ اُمُورِ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَيَّدَهُم بِالْمُعْجَزَاتِ الْتَاقِضَاتِ لِلْعَادَاتِ)** محققدرکه الله ذو الجلال مبشرین و منذرین وناسه دنیا و آخرته متعلق اموردن نهیه احتیاجلری و ارسه آتی مبینین اولدقلری حالده بر طاقم پیغمبران دیشان بعث و ارسال و اتلری خارق العاده معجزه‌لرله تایید بیورمشدر. شرح: انبیای عظام اهل طاعت و ایمانی جنت و ثواب ایله تبشیر و اهل کفر و عصیان نار و عقاب ایله انذار ایدرلردی. زیرا بو تبشیر و انذارده متعلق اولان اموری خودبخود ادراکه عقل ایچون طریق یوقدر. [بهمه‌حال انبیای عظامک تعلیم و ارشادنه احتیاج واردر.] اگر عقل ایچون طریق اولسه بیلر بر طاقم انتظار دقیقه ایله اوله‌بیلر که بوده پک آز کیمسه‌یه نصیب اولوب هرکسه میسر دکلدر. دنیا و آخرته متعلق اموردن ناسک محتاج اولدیغی شیرل دخی آنجی انبیای عظامک تبیینیه بیلنیر. زیرا الله تعالی جنت و ناری یراتدی.

ثواب و عقاب حاضرلادی. حالبوکه بونلرک تفاسیل احوالیله اولکیره -یعنی جنت و ثوابه- وصولک وایکنجیدن -یعنی نار و عقابدن- احترازک طریق حصولی کذلک عقلک بالاستقلال ادراک ایده‌یه‌جکی شیلردندر. برده حق تعالی حضرتلری بر طاقم اجسام نافع و مضاره براتمشدر. فقط جسم نافعک نفعی، جسمی مضرک ضررینی اکلامق ایچون عقول و حواس بشریه‌یه استقلال تام ویرمامشدر. قضایایی دخی که احکام شرعیه دیمکدر. کیمی ممکنات کیمی واجبات یاخود ممتنعات اولمق ازره مقدر قیلشدر. ممکناتک ایسه جانینندن -یعنی وجود و عدمندن- برینی جزمه یول یوقدر. واجبات و ممتعناتک دخی کیفیت وجوب و امتناعی در حال عقله ظاهر و متبادر اولمز. مکرکه نظر دائم و بحث کاملدن صکره ظهور ایده یلسون. اوده بر صورتده که اکسر انسان کیفیت وجوب و امتناعی اکلایم دیه بو بحث و نظره اشتغال ایده‌جک اولسه مصالحنک اکثرسی معطل و مهمل قالمق لازم کلیر. بناء علیه بو اموری بیان ایچون بر طاقم پیغمبران ذیشانی بعث وارسال بیورمسی، الله تعالی و تقدس حضرتلردن بیوک بر فضل و احساندر. نصل که قرآن کریمده بیوریور ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ [الانبیاء: ۱۰۷] معجزات معجزه‌نک جمعیدر. معجزه شرف وحی الهی ایله مشرف اولان انبیاء و مرسلین حضراتک دعوی نبوت و رسالتده صدق مقالیرینه شهادت مصلحتیچون انلرک ید مؤیدلرنده طوق بشردن خارج عادت الهیه‌یه مخالف اوله‌رق ظهور ایدن امر غریب و فعل عجیبدر که نوع بشر مثثنی وجوده کتورمکدن عاجز اولغله اکا معجزه دینلدی. ایشته الله تعالی حضرتلری بعث وارسال بیوردیغی انبیای ذیشانی بو مثللو معجزه‌لرله تأیید بیورمشدر. زیرا بویله معجزات باهره ایله تأیید اولنسه پیغمبرک قبولی واجب اولمزدی. برده دعوی رسالتده صادق کیم کاذب کیم اولدیغی بللو اولمزدی. معجزه‌نک ظهورنده ایسه پیغمبرک صدقنه -عادت جاریه طریقله- جزم حاصل اولور. شویله‌که: معجزه‌نک ظهوری عقبنده پیغمبرک دعوی رسالتده صادق و کرچک اولدیغنه الله ذوالجلال حضرتلری علم خالق ایدر. **(وَأَوَّلُ الْأَنْبِيَاءِ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَآخِرُهُمُ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)** وانبیای ذیشان علیه السلامک اولی

حضرت آدم آخری حضرت محمددر. شرح: واما حضرت محمد صلی الله علیه وسلم
 افندمرك نبوت شو دلیل ایله بدیتی الثبوتدرکه ذات پاک رسالتپناهیلری هم نبوت دعوی
 ایتش همه اظهار معجزه ایله تأیید مدعا بیورمشلردر. دعوی نبوت بیوردقلری ایسه
 تواترله معلوم اولمشدر. اظهار معجزه ایله تأیید مدعا بیوردقلری دخی ایکی وجه ایله
 ثابتدر. وجه اول- جناب رسالتأب افندمرك کلام اللهی اظهار بیوردیلر وانکله بلاغته
 کاللری مُسلم اولان بلغای عربی تحدی ایدوب یعنی کوچک یترسه سزده بونک مثلی اتیان
 واطهار ایدرک دیوب کندویه معارضه ومقابله طلب بیوردیلر. بلغای عرب ایسه مسلم
 اولان کال بلاغتریلله برابر قرآن کریمک اک کوچوک بر سورة شریفه سیله بیله حضرت
 پیغمبره معارضه دن عاجز قالدیلر. مع هذا آنلرک معارضه یه شدت حرص وتهالکری ده وار
 ایدی. حتی اک صکره نفسلرینی مخاطره یه بیله قویه رق حروف ایله معارضه یی سیوف ایله
 مقارعه یه تحویل ایلدیلر. للمترجم: حسن سلیقه سنه حیران اولدیغم بر ادیب حریر تحریر بو
 معنایی بر وجه آتی ته کوزل تصویر ایتشدر. «ظهور اسلامده سیف شریعت قارشى طوران
 متعصبین عرب حکم بلاغته مقاومت ایده مدیلر» شرح: حال بوکه بلغای عرب ایچون
 اسباب ودواعی اتیانک چوقلغیله برابر آنلردن برسی حضرت محمدک اظهار بیوردیغی کلام
 الله مدانی ومقارب بر شی اتیان واطهار ایده بیلیدیکی منقول ومسموع ذکدر. ایشته
 بو حال قرآن کریمک کلام الله اولدیغنه قطعاً دال اولوب قرآنک من عبد الله اولمسیله ده
 حضرت نبی اکرم افندمرك دعوی رسالتده صادق وکرچک اولدقلری علم عادى ایله
 بیلندی. بو علم عادى ده ایسه سائر علوم عادیه نك بر شی قادح ومانع اولمز. وجه ثانى-
 حضرت محمد علیه السلام افندمرك دن اول قدر خارق العاده امور نقل وروایت اولمشدر
 -حضرت علی رضی الله عنک شجاعتی کبی خاتمک جومردلکی کبی- هرته قدر او امور
 خارقه نك تفصیل احاد ایسه ده بونلر کتب سیر وتواریخده مذکوردر. **(وَقَدْ رَوَى بَيَانُ**

عَدِيهِمْ فِي بَعْضِ الْاَحَادِيثِ وَالْاَوَّلَى اَنْ لَا يَقْتَصَرَ عَلَى عَدَدٍ فِي التَّسْمِيَةِ فَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى
«مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ» وَلَا يُؤْمِنُ فِي ذِكْرِ الْعَدَدِ اَنْ يُدْخَلَ

مَنْ لَيْسَ مِنْهُمْ أَوْ يُخْرِجُ مِنْهُمْ مِنْ هُوَ فِيهِمْ) بعض احادئده انبیانك عددی بیان بیورلدیغی مروی ایسهده اولی اولان تسمیهده عدد اوزرینه اقتصار اولتقادیر ﴿مِنْهُمْ مِنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ﴾ [المؤمن: ۷۸] بیورمشدر عدد انبیایی ذکرده ایسه انبیادان اولیانلرک دخی صاییلانلر ایچنه قاتلش یاخود بعضلرک انبیادان اولدقلری حالده صایی خارجنده براغلش اولسی کی بر حالک عدم وقوعندن امنیت حاصل اوله مز. (وَكُلُّهُمْ كَانُوا مُخْبِرِينَ مُبْلَغِينَ عَنِ اللَّهِ تَعَالَى صَادِقِينَ نَاصِحِينَ) وانبیای دیشانک هبسی الله تعالی دن مخبر ومبلغ ایذیلر صادق وناصح ایذیلر. (وَأَفْضَلُ الْأَنْبِيَاءِ مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ) وانبیانک افضل حضرت محمد علیه السلامدر. شرح: چونکه الله تعالی ﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ﴾ [آل عمران: ۱۱۰] بیورمشدر. حالبوکه امتک خیریتی دینده کالمری حسبله اولدیغنده وبوده اتباع ایتدکلری نبی دیشانک کالنه تابع ایدوکنده شک یوقدر. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمرک «انا سید ولد آدم لا فخر لی» حدیث شریفله افضلیترینه استدلال ایسه ضعیفدر. زیرا بو حدیث شریف جنابی رسالتاب افندمرک حضرت آدمدن افضل اولدقلرینه دلالت ایتز بلکه اولاد آدمدن افضل اولدقلرینه دلالت ایدر. (وَالْمَلَائِكَةُ عِبَادُ اللَّهِ تَعَالَى الْعَامِلُونَ بِأَمْرِهِ) ملکر دخی اللهک قولریدرلرکه آنک امر الهیسیله عاملدرلر. شرح: ملائکه کرامک دائمًا امر الهی ایله عامل اولدقلرینه حق تعالی حضرتلرینک ﴿لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ﴾ [الانبیاء: ۲۷] ﴿لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ﴾ [الانبیاء: ۱۹] کلام شریفی دالدر. (وَلَا يُوصَفُونَ بِذُكُورٍ وَلَا أُنُوثَةٍ) وآنلر ارككلكلهده دیشیلکلهده وصف اولنزلر. (وَلِلَّهِ تَعَالَى كُتُبٌ أَنْزَلَهَا عَلَى أَنْبِيَائِهِ وَبَيَّنَّ فِيهَا أَمْرَهُ وَنَهْيَهُ وَوَعْدَهُ وَوَعِيدَهُ) والله تعالی نك كتب مقدسه‌سی واردركه آنلری انبیاسنه انزال واو کابلرک ایچینده امرینی نهینی وعیدینی تبیین بیورمشدر. رمضان افندی: زیرا قرآن مبینک نظم لطیفی معجزدر. سائر کتب الهیه ایسه بلاغندن حائر نصاب کال اولقله برابر بلاغتلی قرآن عظیم الشانک بلاغتی کی اعجاز درجه‌سنده دکلدر. قرآندن صکره افضل کتب تورات صکره انجیل صکره زیوردر. نصل که: قرآن عظیم الشان کلام

واحد اولوب آنده تفضیل تصور اولمئورسه، ومع هذا نصل که صکره -قراءت و نگاشت اعتباریله- سور شریفه سندن بعضیسی افضل اولیوسه. نته کم حدیث شریفه ده وارد اولمشدر. ایشته کتب منزله مقدسه نك دخی یکدیگریته نسبتله افضلیتلری شو اعتبار ایله در. حقیقت تفضیل دخی قرآن عظیم الشانك قرائی افضل اولمسك محققیتدر. وبوده قرآن مبینك نفع وفائده سی دیکرلرندن زیاده یاخود ذکر الله آنده اکثر اولدیغیچوندور. برده سائر کتب سماویه نك قرائت و نگاشتی وبعض احکامی -قرآنك نزولیه- منسوخ اولمش اولوب احکام قرآن ایسه الی یوم القیام باقیدر. **(والمعراجُ لرسولِ الله صلی الله علیه وسلم فی البقیةِ بشخصه الی السماء ثم الی ما شاء الله تعالی من العلی حَقِّ)** ورسول الله صلی الله علیه وسلم افندمرك بِشخصه یعنی جسد شریفلریله حال یقظه ده سمواته ائذن صکره ده الی ماشا الله اعلاى علینیه معراج سعادتلری حقدور. شرح: یعنی خبر مشهور ایله ثابتدر. حتی معراج نبی بنی انکار ایدن مبتدع اولور. معراجی انکار ایله بونك استحاله سی ادعا انجق اصول فلاسفه مبنی خولیدر. **(وكراماتُ الاولیاء حَقِّ)** وكرامات اولیا دخی حقدور. شرح: ولی شول ذاته دئیرکه عارف بالله وعارف بصفات الله اوله. طاعاته مواظب معاصیدن مجتنب لذات و شہواته انهما کدن معرض اوله. ولینك کرامتی دعوی نبوته مقارن اولمیه رق کندی قبلندن خارق العاده بر امرك ظهورندن عبارتدر. ایمانه وعمل صالحه مقرون اولمیه رق امر خارق العاده نك ظهوری دخی استدراجدر. دعوی نبوته مقرونا ظهور ایدن امر خارق العاده ایسه معجزه در. کرامتك حق اولدیغنه دلیل كرك صحابه کرامك وركك آنلردن صکره کلان صلحای انامك چوغندن ظهوری منقول اولان اموردرکه: انکاری ممکن اولمیه حق درجه ده مشهوردر. [هرنه قدر تفصیلی آحاد ایسه ده] حضرت مریم علیه السلامدن وحضرت سلیمان نبی علیه السلامك وزیري آصف بن برخیادن دخی کرامتك ظهوری قرآن مبین ایله ثابتدر. وقوعنك ثبوتدن صکره ایسه جوازنی اثباته حاجت قالماز. **(فَيُظْهِرُ الْكَرَامَةَ عَلَى طَرِيقِ نَقْضِ الْعَادَةِ لِلْوَلِيِّ مِنْ قَطْعِ الْمَسَافَةِ الْبَعِيدَةِ فِي الْمُدَّةِ الْقَلِيلَةِ وَظُهُورِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ وَاللِّبَاسِ عِنْدَ الْحَاجَةِ وَالْمَشْيِ عَلَى**

فی الهواء وكلام الجَمَادِ والعجماء وغير ذلك من الاشياء) بناء عليه عادت جاريه‌یه مخالف و مناقض اوله‌رق مدت قلیله ظرفنده مسافه بعه‌دی قطع ایتك كپی عند الحاجه یدیه‌جكه ایچه‌جكه دائر شیر بولندیرمق کپی صو اوززند یورومك هواده اوچق کپی جهاد و عجمانك [عجماء نطقه قادر اولیان بهلم دیمكدر] تكلّم ایتسی کپی شیر ولی الھدن ظهور ایدر. (ویكونُ ذلك معجزةً للرسول الذي ظهرت هذه الكرامةُ لواحدٍ من امته لانه يظهرُ بها انه وليٌّ ولن يكونَ وليًّا الا ان يكونَ مُحَقًّا في دِيَانَتِهِ ودِيَانَتُهُ الاقرارُ برسالةِ رسوله) وولی‌دن خوارق عاداتك و تعبیر دیکره کراماتك ظهوری آحاد امتندن اولدیغی پیغمبر ذیشانك معجزه‌سی صایلیر. زیرا ولینك ولایتی او کرامات ایله ظاهر اولور. حال‌بوکه بر کیمسه دیانتنده محق اولدقچه ولی اولمز. دیانتی ایسه رسول اللهم وامرینه امثال نواھیسندن اجتناب ایله برابر رسالتی لسان ایله اقرار و قلب ایله تصدیق‌دن عبارتدر. شرح: حتی شو ولی دیدیکمز ذات بالفرض خودسرانه بر استقلال ایله حضرت رسول الله عدم متابعت ادعا ایتسه اول وقت اکا ولی دینز ویدنده کرامت ظهور ایتمز. الحاصل خارق العاده اولان امر نبی‌یه نسبتله معجزه‌در. [ایسترنی‌نك كندی قبلندن ظهور ایتسوك ایستر آحاد امتی قبلندن ظهور ایتسون] ولی‌یه نسبتله کرامتدر. [یدنده ظهور ایدنك دعوی نبوتدن خالی اولدیغیچون] بعدذا نبی اولان ذات نبی اولدیغنی کندیسنك‌ده بیلمسی وامور خارقه العادتك اظهارینی قصد ایتسی و معجزاتك موجبيله نبوتنه قطعیا حکم ایدر شویله‌که (بن پیغمبرم برهانده معجزاتدر) دیمسی لابد ولازمدر. ولی ایسه بونك خلافته اولوب كندی ولایتی بیلمسی‌ده بیلماسی‌ده جائزدر. (وافضلُ البشر بعدَ نبينا ابو بكر الصديق ثم عمرُ الفاروق ثم عثمانُ ذو النورين ثم عليُّ المرتضى رضى الله تعالى عنهم اجمعين) و پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلردن صکره افضل بشر ابوبکر الصديق صکره عمر الفاروق صکره عثمان ذی النورین صکره علی المرتضی رضى الله عنهم حضرتلیدر. شرح: انیادن صکره افضل بشر بولردر دیمك احسن ایدی لكن مصنف مرحوم بعدیت زمانیه‌ی مراد ایتدیکیچون (انیادن صکره) دیمیوب (پیغمبرمزدن صکره) دیمشدر چونکه

صکره بشقه نبی یوقدر. **(وخلافتهم علی هذا الترتیب ایضاً)** وچهار یار کرینک خلافتلری ده بو ترتیب اوزره در. **(وخلافة ثلاثون سنة ثم بعدها ملك وامارة)** ومدت خلافت اوتوز سنه در اندن صکره‌سی ملک وامارتدر. شرح: چونکه نفر رسالت وصاحب شریعت افندمز «الخلافة بعدی ثلثون سنة ثم يصير ملكا عضواً» بیورمشلدر فی الواقع حضرت رسول الله ارحال دار بقا بیوردقلرینک تام اوتوزنجی سنه‌سی ایدی که امام علی کرم الله وجهه شپیدا عازم کلشنسرای خلدیرین اولدیلر. بو تقدیرجه کرک معاویه وکرک اندن صکره کیر خلفا دکل بلکه ملوک وامرادلر. انجق مدت خلافت سنیه‌نی بعد وفاة النبی بویله اوتوز سنه‌یه حصر ایله آندن صکره کلان امرای مؤمنینی خلفادن عد ایتمامک مشکلدز. زیرا امت مرحومه دن اولان ارباب حل وعقد مثلاً خلفای عباسیه‌نک وعمر بن عبد العزیز کبی بعض مروایه‌نک خلافتلرینه بالاتفاق قائل اولشلر ایدی. انکیچون اومولورکه صاحب شریعت افندمزک اوتوز سنه‌یه حصر وتخصیص بیوردقلری خلافتدن مراد عالیلری مخالفت کبی مبیاعه دن اعراض کبی شیلرله مشوب اولمیان خلافت کامله اوله. بو حالده صکره‌یکیرک خلافتلری خلافت کامله اولمقده جائزدر. اولماقده جائزدر. بعدذا معلوم اوله که وجوب نصب امام اجماع امتله ثابتدر. اختلاف یالکر: «نصب امام الله تعالی اوزرینه می یوقسه خلق اوزرینه می وجوبی ده دلیل سمعی یاخود دلیل عقلی ایله می ثابتدر.» مسئله‌سنده در. مذهب حق اهل سنت اودرکه: نصب امام خلق اوزرینه واجب ووجوبی ده دلیل سمعی ایله ثابتدر. چونکه حضرت رسول الله افندمز «من مات ولم يعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة» بیورمشدر. **(والمسلمون لا بد لهم من امام ليقوم بتنفيذ احکامهم واقامة حدودهم وسد ثغورهم وتجهيز جيوشهم واخذ صدقاتهم وقهر المتغلبة والمتلصصة وقطاع الطريق واقامة الجمع والاعياد وقطع المنازعات الواقعة بين العباد وقبول الشهادات القائمة على الحقوق وترويح الصغار والصغار الذين لا اولياء لهم وقسمة الغنائم ونحو ذلك)** مسلمان ایچون بر امامک وجودی لا بد ولازمدرکه: احکام وحدود شرعیه لرینی تنفیذ واقامه کبی سد ثغور تجهیز جیوش اخذ صدقات کبی متغلبه ومتلصصه

طریق قهر و تدمیر کبی جمعه و بیرام نماز لرینی قیلدیرمق و بین العباد خصوصات و منازعات واقعه‌نی فصل و حسم ایتک. وولیرلی اولمیان صغار و صغیری **أَوْلَدِیْکُمْ** و غنائبی تقسیم ایتک کبی واجبات و مراسم دین و دنیا یی ایفایه قیام و اهتمام بیورسون. **(ثم ینبی ان یشکون الامامَ ظاهراً لا مخفیاً)** بعدذا امام المسلمین ظاهر و آشکار اولمی مختفی اولمالیدر. **شرح:** امام المسلمین کیزی اولمیوب ظاهر اولمالیدرکه مرجع خاص و عام و حلال مشکلات انام اوله بیلسون. تاکه نصب امامدن مقصود اولان فائده حاصل اوله یوقسه اعداسندن ظلمه‌نک استیلا و استعلا سندن خوف ایله اعیان ناسدن اخفا ایتممالیدر. **(ولا منتظراً)** خروجی ده منتظر اولمالیدر. **شرح:** «امام حق شمدی مختفیدر. زمان صلاح و امان حلول ایدنجه و مواد شر و فساد کسینجه و اهل ظلم و عنادن شیرازه نظام و قورق مختل اولنجه خروج و ظهور ایده‌جک» دیه‌رک بکئله‌مالیدر. ایشته طوغری اعتقاد بودر. یوقسه شیعه‌نک خصوصاً بونلردن امامیه فرقه‌سینک زعم ایتدکری کبی دکدر. **(ویکون من قریش ولا یجوز من غیرهم ولا یختص بنی هاشم واولاد علی رضی الله عنه)** و امام قریشدن اولور غیر یسندن اولمسندن جواز یوقدر. بونکله برابر امامت بنی هاشمه واولاد علی‌یه رضی الله عنه مختص دکدر. **(ولا یشرط فی الامام ان یشکون معصوماً)** امام المسلمین معصوم اولسی ده مشروط دکدر. **شرح:** برده امام مسلمینک ذنوب و آثامدن معصومیتنک شرط اولسی دلیله محتاجدر. واما عدم اشتراطده یالکر اشتراط دلیلنک عدمی کافیدر. مبحث عصمتده مخالفمز اولان شیعه **«لَا يَتَّالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ»** [البقرة: ۱۲۴] آیت کریمه‌سیله احتجاج ایدوب دینلرکه ذنوب و آثامدن معصوم اولمیان ظالمدر. بناء علیه نائل عهد خلافت وواصل مسند امامت اوله‌مز. آنلرک بو احتجاجنه جواباً طرف اهل سنتدن دنیلیرکه: ذنوب آثامدن معصوم اولمیانک ظالم اولدیغی ممنوعدر. زیرا ظالم اودرکه: کندیسنی عدالتدن اسقاط ایده‌جک بر معصیت ارتکاب ایدرده صکره توبه و استغفار ایله اصلاح نفس ایتمز. بو تقدیرجه غیر معصومک ظالم اولسی لازم کلر. و حقیقت عصمت ایسه خالق تعالی و تقدس حضرتلری عیدده عبدک بقای قدرت و اختیار یله برابر ذنب و گناه

یرا تمام‌قدن عبارتند. حقیقت عصمته دائر اولان شو تقریر و بیافزله معتزله‌نک «عصمت الله طرفندن بر لطفدرکه تحقیقاً للإِیْتِلَا عبدی بقای اختیار یله برابر فعل خیره حمل وسوق و فعل شردن زجر ومنع ایلر.» دیدیکلری متحد المعنادر. و بو سبیدن یعنی عبدک اختیار باقی اولدیغندن ناشی ابو منصور ماتریدی رحمه الله بیورمشدرکه «عصمت محنتی یعنی تکلیفی ازاله ایتزه.» و یونکله یعنی معصومیتده تکلیف و اختیارک وجود و بقاسی سبب یله «عصمت نفس شخصده یا خود بدنده مرکوز بر خاصیتدرکه ائک سبب یله شخص معصومدن ذنبک صدوری ممتنع اولور.» دیانک فساد قولی ظاهر اولور. نصل ظاهر اولسون که شخص معصومدن ذنبک صدوری ممتنع ایدوکی فرض اولنسه و معصومک فعل ذنبی ترک ایله مکلفیتی صحیح اولماقی و فعل ذنبی ترکندن ناشی ده مثاب و مأجور اولماقی لازم کلیردی. **(ولا ان یكون افضل من اهل زمانه)** اهل زمانندن افضل اولسی مشروط دکلدر. **(ویشترط ان یكون من اهل الولاية المطلقة الكاملة)** فقط ولایت مطلقه کامله صاحبی اولسی شرطدر. **شرح:** یعنی امام مسلمین حر اولمیلدر. زیرا عبد افندیسنک خدمت یله مشغول و انظار ناسده مستحقدر. ارسکک اولمیلدر. زیرا قادیلر ناقصات العقل والذین درلر. بالغ و عاقل اولمیلدر. زیرا صبی ایله مجنونک ایکسی ده تدبیر و تصرف امور و مصالح جمهوردن قاصر درلر. **(سایساً)** اهل سیاست اولسی ده شرطدر. **شرح:** یعنی قوت رأی و رویت یله و معونت یأس و شوکت یله امور مسلمینده تصرفه مالک اولمیلدر. **(قادرًا علی تنفيذ الاحکام وحفظ حدود دار الاسلام واستخلاص حق المظلوم من الظالم)** تنفیذ احکام و حفظ حدود دار اسلامه و مظلومک دَادینی ظالمدن آلفه قادر اولسی ده شرطدر. **(ولا یتعزل الامام بالفسق والجور)** و امام مسلمین فسق ایله جور ایله مُتَعَزِل اولمز. **شرح:** یعنی امام المسلمین طاعت خدادن خروج و عناد و عباد الله ظلم و بیداد سبب یله منصب جلیله امامتدن عزل ایدلمز. زیرا خلفای راشدیندن صکره کلان ائمه و امرادن فسق ظاهر و جور مشتهیر اولمشدی. سلف صالح ایسه او فاسق و فاجر و ظالم و جائر ائمه و امرایه انقیاد و اطاعت ایدرلر و آنلرک اذن و رخصت یله جمعه و یرام نماز لرینی قیلازلر

وعلیه‌رینه قیام و خروجی رأی و تنسیب ایتزلردی. امام المسلمین فسق و جور سببیه عزل ایدلمز. زیرا عصمت ابتداء شرط امامت دکلدر. اوپله اولنجه بقاء دخی شرط اولمیه جفی بطریق الاولادر. للمترجم: یعنی امامته حین نصبنده معصومیتی شرط دکلدی که نصبندن صکرده ذنوب واثامدن معصومیتک بقاسی مشروط اولسون. **شرح**: فقط امام شافعیدن مرویدرکه کزک امام المسلمین وکزک هریر قاضی و امیر فسق سببیه منعل اولور. مسئله‌نک اصلی شوکه فاسق اولان کیمسه عند الشافعی اهل ولایتدن دکلدر. زیرا فاسقک کندی نفسنه نظر ونفی یوقدرکه غیرسنده نظر وفائده‌سی اوله یلسون. لکن امام اعظم ابو حنیفه الکوفی رحمه الله عندنده فاسق اهل ولایتندرن. حتی اب فاسقک بنت صغیره‌سنی تزویج ایتسی امام اعظمه کوره صحیحدر. کتب شافعیده مسطور اولان بودرکه فسق سببیه یالکز قاضی منعل اولور امام منعل اولمز. فرق سبب ده شودرکه امام فاسقک شوکت و اقتدار اولدیغیچون عزلله یرینه آخرینک نصی اثاره فتنه‌یه سبب اولوب عزل قاضی‌ده ایسه بویله بر محذور بولنماسیدرن. کتب نوادرده علمای ثلثه‌دن [امام ابو حنیفه و امام ابو یوسف و امام محمد] مرویدرکه قاضی فاسقک قضاسی جائز دکلدر. بعض مشایخ دیمش که نصبندن اولده فاسق اولان کیمسته‌یه تقلید قضا اولنورسه قضاسی صحیح اولور. اگر تقلید قضادن صکره استقامتدن عدول ایلرسه فسقی سببیه عزل اولنور. زیرا اکا تقلید قضا ایدن عدالتنه اعتماد ایدوب عدالتسر قضاسنه رضا ویرمامشدی. برده فتاوی قاضیخانده مذکوردرکه «قاضی ارثا ایتدیکنده رشوت الدینی ایشده‌کی حکم و قضاسی نافذ اولمز. ومنصب قضایی رشوتله آلان کیمسه قاضی اولمز قضایه باشلاسه‌ده حکم و قضاسی نافذ اولمز» للمترجم: منصب جلیل خلافتک شروطندن قریشیت خصوصنده دخی ائمه دین اختلاف ایدوب بعضیلری بو شرطی عموم اوزره اعتبار و بعضیلری دخی ترک و اهمال ایدیلر. علمای حنفیه و فضلالی ماتریدیهدن علامه صدر الشریعه حضرتلری (تعدیل علوم) نام تألیفنده و ابن همام (مسایره) نام تصنیفنده و سائر ائمه اعلام دین تصانیف معتبره‌الرنده نقل و بیان بیوردقلری اوزره ملک و سلطنتده نسب قریشی اعتباری

فی زماننا ساقط اولوب امام المسلمین قریشی النسب اولمادیغی صورته دخی امامت و خلافتی صحیحدر. یوقسه اقامت جمع واعیاد وترتیب امور جهاد ایله سائر مهمات دینییه ومصالح دنیویه‌نک تعطیل لازم کلمکله نسب قریشی شرطی ساقط اولور. علی الخصوص جناب رسالتپناه افندمر حضرتلری «الخلافه بعدی ثلاثون سنة ثم یصیر ملکا عضوضاً» حدیث شریفلریله شرایط امامت و خلافتی جامع خلافت نبوت کندی زمان سعادتلرندن صکره خلافتی راشدینه مخصوص اولدیغنی نور وحی والهام ایله کشف و اظهار ایدوب مدت خلافت نبوتی اوتوز سنه مقداری ایله تقدیر وتعیین واوتوز سنه تمامنده صکره ملک وسلطنتنده خلافت نبوت شرایطی مرعی اولمیه‌جغنی تبیین بیورملریله صحت امامته نسب قریشی شرطنک سقوطی اشعار اولندی. **(وتَجُزُ الصَّلَاةُ خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ)** وهر بر بر وفاجرک آردنده نماز جائز اولور. شرح: جائزدر چونکه امام انبیا علیه اکل التحایا افندمر حضرتلری «صلوا خلف کل بر وفاجر» بیورمشلرکه مضمون شریفی هر بر محسن وفاجرک آردنده نماز قیلرک دیمکدر. جائزدر چونکه علهای امت کرک فاسقلرک کرک اهل بدع واهوانک آردلرنده نماز قیله‌بی منکر کورمز لردی. مبتدعک آردنده نماز قیله‌بی بعض سلفک منع ایدیخی ایسه کراهیت اوزرینه محمولدر. چونکه فاسق ومبتدعک آردنده نماز قیله‌نک کراهتنده سوز یوقدر. خلف فاسق ومبتدعه فسق وبدعتی کفر حدینه وارمش دکلسه قیدیه مشروطدر. یوقسه فسق وبدعتلری کفره مؤدی اوله‌جق حدّه وارانلرک آردنده نمازک علم جوازنده سوز یوقدر. بعدذا معلوم اوله‌که معتزله هر نه قدر فاسقی مؤمنک غیری عد ایدیورلر یعنی فاسق نه مؤمندر نه کافردر دیورلرسده مع ما فیہ فاسقک آردنده نماز قیله‌بی تجویز ایدیورلر. چونکه آنلرک عندنده امامتک شرطی عدم کفردر. وجود ایمان دکلدر. یعنی نماز قیلدره‌جق امامده تصدیق و اقرار واعمالک هپسنی جامع دیمک اولان ایمانک وجودی عندلرنده شرائط امامتدن معدود اولیوب امامک یالکر عدم کفری کافیدر. **(وَصَلَّى عَلَى كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ)** وهر بر بر وفاجرکده نمازی قیلنور. شرح: یعنی دعوای اسلام اوزرینه وفات ایلدیکنده جنازه نمازی قیلنور. چونکه اجماع امت بونک

اووزرینه منعقددر. چونکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم «اهل قبله‌دن اولان کیمسه‌نک نمازینی ترک ایتمیک» بیورمشلر. ائمدی دینیلرسه که: بو مسئله‌لرک امثالی فروع فقهدندر. بناء علیه بونلرک اصول کلامده ایرادنده وجه و مناسبت یوقدر. واکر مصنفک مرادی بو مسائلک حقیقتنی اعتقاد ایتک واجب اولدیغنی و بوده اصول کلامدن بولندیغنی بیان ایسه شو اعتبار ایله مسائل فقهک هبسی بو قییلدندر. جواپنده دیرزکه: مصنف مرحوم وقتاکه قانون اهل اسلام و طریقت اهل سنت اوزره ذات و صفات و معاد و نبوت و امامت مباحثه متعلق اولان مقاصد علم کلامدن فارغ اولدی اهل سنت و جماعتک معتزله یا شیعه یا فلاسفه یا ملاحده و یا خود بونلرک غیری اهل بدع و اهوادن ما بها التمیزی اولان مسائلدن دخی بعض شیرل اوزرینه تنبیه قصد ایلمشدر. او مسائل ایستر فروع فقهدن اولسون ایسترسه اولسونده فروع فقهک غیری عقاید متعلق جزئیاتدن اولسون.

(وَبُکْتُ عَنْ ذِكْرِ الصَّحَابَةِ الْاَبْحَرِ) و صحابه کزیدن کف لسان اولنه‌رق کندیلری خیردن بشقه صورتله یاد ایدلر. شرح: چونکه اصحاب کرامک مناقب و فضائله و حق‌لنده طعتدن کف لسانک وجوبه دائر یک حوق احادیث صحیحه وارد اولمشدر. شویله که بر حدیث نبویه «اصحابه سب و دشنام ایتمیک. زیرا سزدن بریکر بالفرض احد طاغی قدر آلتون انفاق ایتسه ینه آنلرک آز بر مقدر تصدقله قزاندقلری فضلیقی احراز ایده‌مز» ذکر بر حدیث شریفده دخی «اصحابی تعظیم و تکریم ایدکز زیرا آنلر سزک خیرلورلرکدر» حدیث دیگردهده «اللهدن قورقکز صافکز اصحابی هدف تیر تشنیع ایتمیکز آنلری سون بنی سودیکچیچون سومش اولور. آنلره بغض و عداوت ایدن بکا بغض و عداوت ایتدیکچیچون ایتش اولور. اصحابه اذا ایدن محقق بکا اذا ایتش بکا اذا ایدن ده محقق الله اذا ویرمش اولور. الله اذا ایدن ایسه قریباً مؤاخذه آلهیه دوچار اولور.» بین الاصحاب وقوعه کلان منازعات و محارباته کلنجه او و قوعاتک آیری آیری محملری و تاویلری وارد. بناء علیه صحابه کرامه سب و دشنام اگر قذف عایشه کی ادله قطعییه مخالف اولان شیرلدن ایسه معاذ الله تعالی کفردر. ادله قطعییه مخالف اولان شیرلدن دکلسه بدعتدر فسقدر. الحاصل سلف

صالحیندن معاویه‌یه و لمثاله لعنک جوازی منقول دکلدر، زیرا بونلرک یعنی معاویه و امثالک غایت امری امام حق اوزرینه بغی و خروجدن عبارت اولوب بغی و خروج ایسه لعنی ایجاب ایتمز. سلف بالک معاویه‌نک اوغلی یزید حقنده اختلاف ایتمشله حتی خلاصه نام گابده و غیرسنده مذکوردرکه کزک یزید و کزک حجاجه لعن لایق دکلدر، زیرا حضرت نبی اکرم مصیلرله اهل قبله‌دن اولنله لعندن منع بیورمشله. رسول الله صلی الله علیه وسلم افندمزک اهل قبله‌دن بعضله لعنت بیوردقلری حقنده کی نقل و روایت کلنجه رسالتپناه افندمز انله لعنت بیورملری جانب نبوتاً بلری غیرسینک مجهولی اولان بطانته احوال ناسه واقف و مطلع اولدقلری ایچوندور. علمای اعلامدن بعض آخری ده معاویه اوغلی یزید پلید حضرت امام حسین رضی الله عنه افندمزک قتلی امر ایتدیکنده نعوذ بالله تعالی کافر اولمش اولدیغیچون خبیث پلید لعنی اطلاق و تجویز ایلدی. مع هذا علمای دین حضرت حسین افندمزی قتل ایدنده قتلی امر ایلیانه ده قتله جواز و یرنه راضی اولانه ده لعنی تجویز ایلدیلر. یزیدک قتل حسینیه رضاسی و حضرت حسینک قتلیله استبشاری و اهل بیت نبی علیه السلامه اهانتی ایسه طوغریسی تواتریاب اشتهاار اولان امور دندور. [هرنه قدر تفصیلی احاد ایسه ده] بز ایسه یزیدک شاننده و بلکه ده ایماننده اصلاً توقف ایتمیز. لعه الله علیه و علی انصاره و اعوانه. **(وَأَشْهَدُ بِالْجَنَّةِ لِلْعَشْرَةِ الْمُبَشِّرَةِ الَّذِينَ بَشَّرَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْجَنَّةِ)** وعشرة مبشره‌نک که نبی اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز انلری جنتله تبشیر بیورمشلردی. اهل جنتندن اولدقلرینه شهادت ایدرز. شرح: حضرت پیغمبر افندمزک جنتله تبشیر بیوردقلری دوات فضائلسمات بونلردور. ابوبکر، عمر، عثمان، علی، طلحه، زبیر، عبد الرحمن بن عوف، سعد بن ابی وقاص، سعید بن زبیر، ابو عبیده الجراح. و کذا حضرت فاطمه و فرزندان دیشانی حضرت حسن و حضرت حسین علیه السلامک ده اهل جنتندن اولدقلرینه شهادت ایلرز. زیرا حدیث شریف نبویه وارد اولمشدرکه «فاطمه نسای اهل جنتک سیده‌سدر. حسن و حسین دخی اهل جنت کنجلرینک سیدلری در» دیگر صحابه کرام ذوی الارحترام دخی خیردن ماعدا بر شیهله یاد اولنلزلر.

وَأَنلَكَ جَنَّتَهُ دَخُولَ لَرَى دِيكَرْ مَوْمَنلَرْدَن زِيَادَه اَمِيد اُولَنُور. وِر مَنوَال مَحُور مَبْشَر اُولَنُلَرْدَن بِشَقَه هِيچ بِر كِيْمَسَه اِيچُون شُو آدَم اَهْل جَنْتَدِر. وَكْذَا هِيچ بِر كِيْمَسَه اِيچُون شُوْدَه اَهْل نَارْدَر دَنِيْلَر. يَالَكْرَ عَلَيَّ الْاِطْلَاقْ مَوْمَنلَر اَهْل جَنْتَدِر. كَافِرلَر اَهْل نَارْدَر دِيَه شَهَادَتْ اِيلِرْز.

(وَرَى الْمَسْحَ عَلَيَّ اَنْفُخَيْنِ فِي الْحَضَرِ وَالسَّفَرِ) وَسَفَر وَحَضَرَه خَفِين اَوْزَرِيْنَه مَسْحِي تَجْوِيز اِيلِرْز. **(وَلَا تُحَرِّمُ نَبِيْدَ اَلْحَرِّ)** وَنَبِيْدُ اَلْحَرِّ دَنِيْلَانْ شَرِبْتْ حَرَامْ دَكْلَدِر. **(وَلَا يَبْلُغُ وَلِيٌّ دَرَجَةً الْاَنْبِيَاءِ اَصْلًا)** هِيچ بِر وَلِي دَرَجَهْ اَنْبِيَايَه بَالِغْ اُولَهْمَز. شرح: اَصْلًا وَقَطْعًا. زِيْرَا اَنْبِيَايْ عِظَامْ عَلِيْهْمُ السَّلَامْ اَوَّلِيَايْ كِرَامَتْ مَتَصِفْ اُولْدَقْلَرِي كَمَالَاتْ اِيْلَه اِتْصَافْ اِيْلَه بَرَابِر فَضْلَه اُولَهْرَقْ ذَنْوْبْ وَآثَامْدَن مَعْصُومْدِرلَر. خَوْفْ خَاتْمَهْدَن مَأْمُونْدِرلَر. شَرَفْ وَحِي اِيْلَه مَشَاهِدَهْ مُلْكَه مَكْرَمْدِرلَر. تَبْلِيغْ اَحْكَامْ وَارْشَادْ اَنَامْ اِيْلَه كَأْمُورْدِرلَر. بِنَاءْ عَلَيْهِ «وَلِيْنَكْ نَبِيْدَن اَفْضَلْ اُولَمْسِي جَائِزْدَر» دِيُو بَعْضْ كِرَامِيَهْدَن مَنقُولْ اُولَانْ سُوْزْ كُفْرْ وَضَلَالَدِر. **(وَلَا يَصِلُ الْعَبْدُ اِلَى حَيْثُ يَسْقُطُ عَنْهُ الْاَمْرُ وَالنَّبِيُّ)** وَعَبْدْ (مَادَامْ كِه عَاقِلْ وَبَالِغْدَر) اَمْرْ نَبِي كَنْدِيَسْتَدَن سَاقِطْ اُولَهْيَلَهْ جَكْ بِر مَرْتَبِيَهْ وَاصِلْ اُولَهْمَز. شرح: چُونَكِه تَكْلِيْفْ حَقْنَدَهْ كِي خُطَابَاتْ صُورْتْ عُمُومِيَهْدَهْ وَارْدْ وَاجِمَاعْ مَجْتَهِدِيْنْ دَخِي بُونَكْ اَوْزَرِيْنَه مَنَعْقَدْ اُولْمَشْدَر. **(وَالنَّصُوصُ تَحْمَلُ عَلَيَّ ظَوَاهِرَهَا)** وَنُصُوصْ ظَاهِرلَرِي اَوْزَرِيْنَه حَمْلْ اُولَنُور. شرح: ظَاهِرْ مَعْنَاِلَرِي جِهَتْ وَجِسْمِيَّتِي وَبُونُلَرَهْ بَكْرْ شِيْلَرِي مَعْشَرْ اُولَانْ آيَاتْ كَرِيْمَهْدَهْ اُولْدِيْنِي كَبِي ظَاهِرْدَن صَرَفْ اِيْدَهْ جَكْ بِر دَلِيْلْ قَطْعِي بُولْتَدِيْقَهْ كِتَابْ وَسِنْتَدَهْ اُولَانْ نُصُوصْ تَأْوِيلْ وَجِهْتْنَهْ كَدَمِيَهْرَكْ ظَاهِرلَرِي اَوْزَرِيْنَه حَمْلْ اُولَنُور. **(وَالْعَدُولُ عَنْهَا اِلَى مَعَانٍ يَدْعِيهَا اَهْلُ الْبَاطِنِ الْحَادُّ)** وَظَوَاهِرْدَن - اَهْلْ بَاطِنْكَ ادْعَا اَيْتِيْكِي مَعْنَاِيَه - عَدُولْ اِلْحَادْدَر. شرح: بَاطِنِيَهْ شُولْ مَلْحَدْلَرْدَرَكِه «نُصُوصْ ظَاهِرلَرِي اَوْزَرِيْنَه دَكْلَدِر. يَعْنِي مَعْنَايْ ظَاهِرلَرِي مُرَادْ اُولَمِيُوبْ بَلَكِه مَعْنَائِي بَاطِنَهْ سِي مُرَادْدَر. وَبُو مَعْنَائِي بَاطِنَهْ يَدِهْ كَنْدِي اَصْطِلَاحْلَرْنَجَهْ مَعْلَمْ تَعْبِيرْ اَيْتْدَكْلَرِي اِمَامْ مَعْصُومْدَن مَاعْدَاسِي بِيْلَهْمَز» دِيرلَر. بَاطِنِيَهْ نَكْ بُونْدَن مُرَادْلَرِي بِالْكَلِّيَهْ نَفِي شَرِيْعَتْدَر. ظَوَاهِرْدَن اَشْبُو مَعْنَائِي بَاطِنِيَهْ عَدُولْ اِلْحَادْدَر. يَعْنِي اِسْلَامْدَن مِيلْ وَعَدُولْ وَكُفْرَهْ اِتْصَاقْ وَوُصُولْدَر. وَكُفْرْ اِيْلَه اِتْصَافْدَر. زِيْرَا بُو عَدُولْ حَضْرَتْ پِيْغَمْبَرَكْ جَانِبْ حَقْدَن كَتِيْرْدِيْكِي

بالضرورة معلوم اولان شیلری تکذیب دیمکدر. واما «نصوص کچره ظاهرلری اوزرینه در. مع ذلك نصوصدن ارباب سلوکه منکشف اولور بر طاقم دقیقه اشاتلر واردرکه: اصل مراد اولان معانی ظاهره لرله او دقایق خفیّه نك اره سنی تطبیق و توفیق ممکندر» یولنده کی بعض محققینک ذهانی کمال ایمان و محض عرفاندر. **(وردّ النصوص کُفرُ واستحلالُ المعصية کُفرُ)** وردّ نصوص واستحلال معصیت کفردر. شرح: شویله که: کتاب وستندن اولان نصوص قطعیّه نك دلالت ایلدیکی احکام شرعیّه یی انکار ایدن «نعوذ بالله تعالی» کافر اولور. [حشر اجسادی انکار کبی] چونکه بو انکاردن الله ورسولنی تکذیب چیقار. حضرت عائشه رضی الله عنہائی قذف دخی کفردر. **(والاستهانة بها کُفرُ والاستهزاء علی الشریعة کُفرُ)** و نصوصی استهانه واستحقار شریعت غرابی استهزا دخی کفردر. شرح: زیرا استهانه واستهزای نصوص امارات تکذیبنددر. و کتب فتاوی شرعیّه مذکور اولان اقوال آیه ایشته شو اصول اعتقادیّه تفرع ایدر. شویله که: لعینه حرام و حرمتی ده دلیل قطعی ایلّه ثابت اولان بر شیئ محرمی حلال اعتقاد ایدن کیمسه کافر اولور. واکر او شیئ محرمک حرمتی لغیره اولورسه یاخود ثبوتی دلیل ظنی ایلّه ایسه کافر اولمز. فقط بعضیسی لعینه ولغیره اولان حراملرک ییلنلنده فرق آرامیه رق دیمش که: مثلا ذوی المحارمی نکاح ایتمک کبی، من غیر ضرورة شراب ایچمک، اولمش حیوان اتنی خنزیر اتنی یمک، قان ایچمک کبی حضرت پیغمبر علیه السلام افندمرک دیننده حرمتی معلوم اولان شیئی استحلال ایدن آدم کافردر. واستحلال ایتمیه رک بو حراملری ایشله مک فسقدر. ونبیذ دنیلان شربتک سکر درجه سنه قدرینی استحلال ایدن کیمسه کافر اولور. واما متاعنی ترویج ایچون یاخود بحکم الجهل بر حرامه حالدر دیسه کافر اولمز. ویر کیمسه حرمت و فرضیتی کندیسسه کوچ کلدیکیچون مثلا کاشکی نحر حرام اولسه یدی یاخود کاشکی صوم رمضان فرض اولسه یدی دیه بر تمنّیده بولنسه کافر اولمز. یالکر زنانک ویاخود بغیر حق قتل نفسک حرام اولما مقلغنی تمّنی ایلسه کافر اولور. زیرا کرک زنانک وکرک بغیر حق قتل نفس شناعتنک حرمتی جمیع ادیانده ثابتدر. مصلحتده موافقدر.

حکمتدن طیشاری چیمه‌نی مراد ایدن کیمسه مغایر حکمت اولان شیله حکیم متعالم حکم ایتمسی ایستک ایتمش اولورکه او متمنی غافلک رییسندن جاهل اولدیغنی کوستره. امام سرخسی کتاب الحیضدن ذکر ایتمش که حائض اولان خاتوننک وطننی حلال اعتقاد ایدن کافر اولور. نوادرده ایسه امام محمددن منقولدرکه کافر اولمز وصحیحی ده بودر. فقط خاتوننه لواطه‌نی استحلالده کافر اولمز. والله تعالی وتقدس حضرتلرینی ذات پاک الوهیتنه لایق اولمیان شیله وصف ایدن ویا اسماء اللهدن بر اسم شریف ایله بخبره ایلان ویاخود وعیدنی ویا وعیدنی منکر اولان کیمسه کافر اولور. وانبیاء اللهدن برینی استخفاف قصیدله ویاخود کندیسنه عداوتدن ناشی فلان نبی کاشکی پیغمبر اولمسه‌یدی دیه تمنی ایتسه کافر اولور. وکذا کلمه کفری تقوه ایدن کیمسه‌نک یوزینه کولسه کافر اولور. وکذا بر یوکسک یره چیقوب او طورسه‌ده اطرافنه بر طاقم خلق طوبیلا نوب اندن استفسار مسائل ایله کولوشه‌لر یصدقلرله دوکوشه‌لر هپسی کافر اولور. وکذا بر آدم الله ذو الجلاله کفر ایتمه‌نی دیگر بر آدمه امر ایلسه ویاخود امر ایتمه‌نی قصد ایتسه کافر اولور. وکذا بر خاتونه قوجه‌سندن آریله‌بیلک ایچون کفر ایت دیه بری اوکرتسه کافر اولور. وکذا زنا ایدرکن یاخود شراب ایچرکن بسم الله دیسه وکذا متعمداً قبله‌نک غیری جهته طوغرولهرق یاخود طهارتسز اولهرق نماز قیلسه کافر اولور. استرسه او متوجه اولدیغی جهت بالتصادف قبله‌یه موافق دوشمش اولسون. وکذا اعتقاداً دکل ده استخفافاً کلمه کفری لسانته آلسه کافر اولور. الی غیر ذلك من الفروع. (والأیُس من رحمة الله تعالی کُفرُ والامن من عذاب الله تعالی کُفرُ) والله تعالی وتقدس حضرتلرینک رحمتدن مایوس ونا امید اولمق ده عذاب وعقابندن امین اولمق ده کفردر. (وتصديقُ الکاهنِ بما يخبرُهُ عن الغیبِ کُفرُ) کاهنی غیبیدن خبر ویردیکی شیلرده تصدیق دخی کفردر. شرح: چونکه حضرت نبی اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز «کاهنک قولنی تصدیق ایدن آدم الله تعالی نک محده انزال بیوردیغی قرآنی منکر وبناء علیه کافر اولمش اولور» دیه بیورمشلردر. (والمعدومُ لیس بشئ) ومعدوم شیدن معدود دکلدر. شرح: محققین اهل سنت «شیئیت

وجود و ثبوت عدم دخی نفیه مراد قدر «دیه ذاهب اولمشدر. بناء علیه مصنفک» «معدوم شیدن معدود دکلدر» قولنده کی شیله مراد ثابت و متحقق اولان یعنی وار و وارلغی آشکار اولان ایسه اول حالده معدومک «لیس بشی» ایدوکنه دائر اولان حکم ضروریدر. و بو حکمه «معدوم شول ممکندرکه خارجه ثابت اوله» دیان معتزله دن بشقه‌سی منازع دکلدر. واکر شیله مراد معدوم شی تسمیه اولغز دیمک ایسه اول حالده «معدوم لیس بشی» در سوزی «شی» موجوده می معدومه می اطلاق اولنور؟ یوقسه - ما یصح ان یعلم و یخبر عنه - یولنده تعریف ایتدکلریمیدر نه در؟ دیور بحث لغوی ویر نزاع لفظیه انتقال ایدرکه بو بابده حل مشکل ایچون نقلدن ویرده موارد استعمالی ایتعدن بشقه مرجع یوقدر. **(وفی دُعَاءِ الْاَحْيَاءِ لِلْاَمَوَاتِ وَصَدَقْتَهُمْ عَنْهُمْ نَفْعٌ لِّهِمْ)** بر حیات اولنلرک امواته دعالری واموات ایچون تصدقلری اولولره نفع وفائده در. شرح: معتزله «قضای الهی متبدل اولمز. وهر نفس کندی قرانجیلره مرهون و مقیددر. وکشی کندی عملیلره جزا دیده اولور غیر بسنک عملیلره مجزی اوله مز.» دیهرک بو مسئله ده دخی اهل سنته مخالفت ایتشلردر. بزم دیلیمز امواته خصوصاً نمازده دعایه متعلق وارد اولان احادیث صحیحهدر. و بو وجهله امواته دعا خصوصی سلف صالحدن متوارثدر. حالبوکه اگر دعا اموات حقنده نافع اولسه‌یدی سلفک امواته دعاسی معناسز اولوردی. **(وَاللّٰهُ تَعَالٰی یُجِیْبُ الدَّعَوَاتِ وَیَقْضِ الْحَاجَاتِ)** واللّٰه تعالی دعالری اجابت و قبول و حاجاتی قضا ایدر. شرح: چونکه حق سبحانه و تعالی ﴿ادْعُونِیْ اَسْتَجِبْ لَکُمْ﴾ [المؤمن: ۶۰] بیورمشدرکه مضمون شریفی بکا دعا ایدرک بدن دیله‌یکر بن دعا کزی قبول ایدرم دیمکدر. چونکه حضرت رسول اکرم صلی اللّٰه علیه وسلم افندمز «اثنه یاخود قطع رحمه دائر اولمزسه واستعجال دخی ایلزسه عبدک دعاسی مستجاب اولور» بیورمشلردر. چونکه ینه رسول اللّٰه افندمز «حق سبحانه و تعالی حضرتلری کرم و عطا صاحبیدر. کندیسنه رفع ید ایدوب دعا ایدن قولنک اللربنی بوش چورمز» بیورمشلردر. معلوم اوله که استجاب دعا خصوصنده اصل و عمده اولان شیلر صدق نیت، خلوص طویّت، حضور قلب در. چونکه علیه الصلوة والسلام افندمز

بیورمش که «قرین اجابت اوله جغنه یقین حاصل ایدر اولدیغکز حالدله الله دعا ایدیکز و بلیکزه الله ذو الجلال غافل ولاهی اولان قلبدن دعا قبول ایتزه» مشایخ اسلام آیا کافرک دعاسی قبول اولتورمی دیه اختلاف ایتشلر ایسه ده جمهور انی منع ایدوب قبول اولنمز رأینده بولنمشلردر. چونکه الله تعالی و تقدس حضرتلری ﴿وَمَا دُعَاُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ﴾ [المؤمن: ۵۰] بیورمشلر. چونکه کافر الله تعالی‌یه دعا ایتز زیرا او اللهی ییلمز. زیرا کافر کرچه اللهی اقرار ایدر فقط شان الوهیتنه لایق وشایان اولمیان صفتلرله ذات الهیسنی وصف ایتدیکیچون اقرارنی نقض ایتش اولور. و «کافر اولسه ییله مظلومک بددعاستدن صاقتمق لازمدر. زیرا مظلومک دعاسی مستجابدر» دیه مروی اولان حدیث شریف کفران نعمته محمولدر. شرح: بعضیسی ایسه الله تعالی‌نک ابلیسدن حکایه ﴿قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ • قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ﴾ [الحجر: ۳۶-۳۷] قول کریمنه منی که ابلیس «یا رب بنی یوم قیامته قدر امهال ایدوب یشات» دیه عمرینک امتدادیچون یالواردیغنده الله ذو الجلال دخی «سن اول وقت معلومه قدر امهال اولنمشلردنسن» دیمکدر. کافرکده دعاسی مستجاب اوله ییله جکنی تجویز ایلش وجناب حَقَّک ابلیسه ﴿إِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ﴾ بیورمسی اجابت وقبولدر دیمشدر. ابو القاسم حکیم وابو نصر دبو سی دخی بونک جواز قبولنه ذاهب اولمش وصدر شهیدده «جواز ایله فتوی ویریلر» دیمشدر.

(وما أخبر به النبي صلى الله عليه وسلم من اشرار الساعة من خروج الدجال ودابة الارض وياجوج وماجوج وتزول عيسى عليه السلام من السماء وطلوع الشمس من مغربها فهو حق) و دجالک، دابة الارضک، یاجوج و ماجوجک خروجی وعیسی علیه السلامک سماندن نزولی وشمسک مغربی جانبندن طلوعی کبی یوم قیامتک اشرار وعلاماتنه دائر حضرت نبی محترم صلی الله علیه وسلم افندمزک خبر ویردکری شیلرده حقدور. (والجهت قد یخطئ وقد یصیب) ومجتهد اجتهدانده بعضاً خطاً بعضاً اصابت ایدر.

شرح: مجتهد کړک عقلائیده وکړک شرعیاتک اصول وفروعنده خطاده ایدر اصابتده ایدر. بعض اشاعره ایله معتزله ایسه «دلیل قطعیی اولمیان مسائل شرعیده ده مجتهد

ذاهب اولمشلدرده بو اختلاف اتی الذکره مینیدر: «آیا هر بر حادثه و واقعه حقیقه الله تعالی و تقدس حضرت تریک بر حکم معینی می وارد. یوقسه مسائل اجتهدیه حقیقه کی حکم الهی مجتهدک رأی نهیه مؤدی اولیویرسه او میدر.» رمضان افندی: یعنی هر حادثه و واقعه ده حق واحدی متعددی دیه اختلاف اولندی. بعض اشاعره ایله معتزله «حق متعددر» دیه ذاهب اولدقلرندن آنلر «هر مجتهد مصیدر» دیدیلر. (اکثر اشاعره دخی «حق بردر انکچون مجتهدک اجتهدنده خطاده اصابت ده ایتک احتمالی وارد» دیه جزم ایلدیلر.)
(وَرُسُلُ الْبَشَرِ أَفْضَلُ مِنْ رُسُلِ الْمَلَائِكَةِ وَرُسُلُ الْمَلَائِكَةِ أَفْضَلُ مِنْ عَامَّةِ الْبَشَرِ وَعَامَّةُ الْبَشَرِ أَفْضَلُ مِنْ عَامَّةِ الْمَلَائِكَةِ) ورسل بشر رسل ملائکه دن، رسل ملائکه ده عامه بشر دن و عامه بشر عامه ملائکه دن افضلدر. شرح: معتزله، فلاسفه برده بعض اشاعره تفضیل ملائکه یه ذاهب اولوب بو بابده وجوه آتیه ایله تمسک ایتشلدر. وجه اول - ملکر بر طاقم ارواح مجرد درکه: فعلده کاملدرلر. شهوت و غضب کی مبادئ شرور و آفات دن وظلمات هیولی و صورت دن مبرادرلر. افعال عجیبیه کوجلری یتر. کچمش ده وکله جک ده اولمش واوله جق شیرلی طوسطوغری ییلرلر. «بناء علیه بشر دن افضلدر.» جواب - بو دلیلک مبناسی اصول فلسفیه اوزرینه قورولمشدر اصول اسلام اوزرینه دکدر. وجه ثانی - انبیا علیهم السلامک افضل بشر اولملریله برابر ملائکه کرامدن استفاده و تعلم ایده کدکلری ﴿عَلَيْهِ شَدِيدُ الْقُوَى﴾ [النجم: ٥] ﴿تَزَلَّ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ﴾ [الشعراء: ١٩٣] قول کریملری دلالت ایدر. مملک متعلبدن افضل اولدیغنه ایسه شک یوقدر. جواب - «تعلیم طرف ایتدندر ملکر یالکر مبلغدرلر» وجه ثالث - کتاب وسنتده ملکرک ذکر ی دائما و مطردا انبیا اوزرینه تقدیم اولنمشدر. ملکرک بو وجهله تقدیم ذکر ی ایسه شرف ورتبه ده انبیایه تقدملرندن بشقه بر شی ایچون دکدر. جواب - «بو تقدیم مجرد وارلقده ملکرک انبیایه تقدملرندن ویاخود ملائکه تک وجودی اخفی اولمسيله ائله ایتاقق اقوی و بو جهته انبیادن اول ذکر اولملری اولی ایدوکندن ناشیدر.» وجه رابع - الله تعالی ﴿لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ﴾ [النساء: ١٧٢] بیورمشدر. اهل لسان

فهم ایدیورلرکه: «ملائکه کرام عیسی علیه السلامدن افضلدر. زیرا بو مثللو مقالاتدن قیاس اددانن اعلایه ترقیدر» مثلاً «شو امردن نه وزیر استنکاف ایدر نه ده سلطان» دینلیر فقط «شو امردن نه سلطان استنکاف ایدر نه وزیر» دینلیر نفس نیوده ایسه حضرت عیسی ایله سائر انبیا علیهم السلام آره‌سنده فرق فرق وار دینان یوقدر. جواب - نصاری حضرت مسیح علیه السلامی استعظامده افراط ایدرک عبدیت درجه‌سندن چوق یوقاری چیقارمشلر «اللهک قولیدر» دیه‌مامشیر بلکه حضرت عیسیایه لایق اولان اللهک اوغلی اولمقدرد. زیرا کندیسی مجرددر. باباسی یوقدر. با خصوص حق تعالی حضرتلری ده آنک حقنده «اکمه وایرعی تصحیح وایرا موتایی احیا ایدر» بیورمش بنی آدمدن اولان سائر قوللری حقنده ایسه بویله بر شی بیورمامش دیمشیر. بناء علیه جناب واجب الوجود تقدست ذاته عن الوالد والمولود نصارانک بو ادعای واهیلرینی «الله قول اولمقدن مسیح ده استنکاف ایتمز - مجردلکه آناسز باباسزلکه - درجه‌لری اندن اعلی واکمه وایرعی ابرا موتایی احیادن ده عجب ده قوی افعاله اللهک اذنیله قادر اولان ملائکه

* کرامده استنکاف ایتمز» ماننده کی آیت جلیله ایله رد بیورمشلردر. اددانن *

* اعلایه وعلوه ترقی ایسه یالکزامر تجردده واظهار آثار قویه *

* خصوصنده در. یوقسه شرف وکال مطلقده دکدر. *

* بناء علیه بو آیت کریمه ده افضلیت ملائکه‌یه *

* دلالت ایدن بر شی یوقدر. والله اعلم *

* واحکم. تم الکتاب بعون *

* الله الملك الوهاب *

۴۴۴۴۴۴۴۴

۴۴۴۴۴

۴۴۴۴

۴۴۴

۴۴

۴

* تم تحقیق الکتاب بعون الملك الوہاب سنة اثنين واربعين واربعمائه *

* والف عن يد العبد الفقير محمد بن صلاح الدين *

* ابن محمد التركى فى بلدة انقره صلى الله *

* على سيدنا محمد وعلى آله *

* وصحبه اجمعين *

۴۴۴۴۴

۴۴۴

۴۴۴

۴۴

۴

الحمد الذى هدانا لهذا وما كنا لنهتدى لولا ان هدانا الله

3. Başta eserin müellifi, mütercimi olmak üzere ve emeği geçen herkesi minnet ve rahmetle anmak istiyorum. Allah Onlardan razı olsun! İnşallah bütün bu gayretler, Ruz-i mahşerde taksiratımızın affına vesile olur. Gayret bizden, tevfik Allah'tan!

İstifade Edilen Yazma Nüshalar:

- Ömer en-Nesefi, Akayid'n Nesefi, Ayasofya 574.
- Ömer en-Nesefi, Akayid'n Nesefi, Laleli 3693.

İstifade Edilen Matbu Kitaplar:

- Şerh-i Akayid Tercümesi, Cild 1, Cüz 1, Tuna vilayeti Celilesi Matbaası, 1292 H/1875.
- Şerh-i Akayid Tercümesi, Cild 1, Cüz 2, Tuna vilayeti Celilesi Matbaası, 1292 H/1875.
- Şerh-i Akayid Tercümesi, Cild 1, Cüz 3, Tuna vilayeti Celilesi Matbaası, 1292 H/1875.
- Şerh-i Akayid Tercümesi, Cild 1, Cüz 4, Tuna vilayeti Celilesi Matbaası, 1292 H/1875.
- Şerh-i Akayid Tercümesi, Cild 2, Cüz 1, Tuna vilayeti Celilesi Matbaası, 1292 H/1875.
- Şerh-i Akayid Tercümesi, Cild 2, Cüz 2, Tuna vilayeti Celilesi Matbaası, 1292 H/1875.
- Şerh-i Akayid Tercümesi, Cild 2, Cüz 3, Tuna vilayeti Celilesi Matbaası, 1292 H/1875.
- Şerh-i Akayid Tercümesi, Cild 2, Cüz 4, Trabzon Vilayeti Matbaası, 1301 H/1884.
- Ömer en-Nesefi, el-Akaidu'n Nesefi, Daru'l Beşairu'l İslamiyye, 1414/1993, Beyrut.

06/12/2020

٢٢ ربيع الآخر ١٤٤٢

Muhammed Fatih Özdemir

Bu Türk azdır deyü itme bahane
Odun bir şulesi besttir cihane
Suzî NAKŞÎ

Sünnilik Türk gücüdür.
Şair Türk İsmet ÖZEL

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسولنا محمد وعلى آله وصحبه اجمعين

Îzâhât

1. Giritli Sırrı Paşa, (1844-1895) edip, şair ve hattat (bilhassa rika yazısı) olan devlet adamı bir alimdir. Şiirleri azdır. Nazmından ziyade nesri ile tanınmıştır.

Eserleri:

Kelamla İlgili Olanlar: Şerhu Akayid Tercümesi, Ru'yet-i Bari Hakkında Risale, Nakdül Kelam, Arau'l Milel, Ruh.

Tefsirle İlgili Olanlar: Ahsenü'l Kasas, Sırr-ı Kur'an, Sırr-ı Furkan, Sırr-ı İnsan. Sırr-ı Tenzil, Sırr-ı Meryem, Sırrı İztiva.

Diğerleri: Mektubat, Galatat, Numane-i Adalet, İhvanîyet, Lek Dokakin.

2. Sırrı Paşa'nın "Şerhu Akayid Tercümesi" isimli eserinden metin, şerh ve haşiye tercümelerinden iktibaslarla bulunarak "Akayid Tercümesi" adıyla kitabı neşre hazırladım. Sırrı Paşa'nın tercümesine arapça akayid metnini ekledim. Ayetleri paratez içerisine aldım. Arapça metnin altında Akayid metninin tercümesi, onun altında (شرح) ibaresiyle Allame Taftazani'nin Şerhinin tercümesi, onun altında (المترجم) ifadesiyle Sırrı Paşa'nın izahları ve diğer haşiye yazarı alimlerin isimleri olacak şekilde, Sırrı Paşa'nın tercümesinden naklettim.

© Her hakkı mahfuzdur.

tercüme

Giritli Sırrı Paşa

neşre hazırlayan

Muhammed Fatih Özdemir

1. Baskı Aralık 2020/1442

ISBN 978-605-82634-5-1

tasarım/dizgi

Muhammed Fatih Özdemir

www.ibnihisam.com

bilgi@ibnihisam.com

Türkler İçin Akâid Tercümeleri: ④

ÖMER en-NESEFÎ

**AKÂYIDÜ'N NESEFÎ
TERCÜMESİ**

Tercüme: Giritli Sırrı Paşa

Neşre Hazırlayan
Muhammed Fatih Özdemir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ